

Μεθ' ἡμισείας ὥρας πορείαν, ἀφίχθημεν πρὸ τοῦ Στρασβούργου· ἀλλ' ἐκεῖ εὔρομεν τῆς ὠχυρομένης πόλεως τὴν πύλην κλειστήν, καί, κατὰ τὸν στρατιωτικὸν κανονισμόν, διὰ νυκτὸς αὕτη ἠνοίγετο εἰς μόνον τὸ λεωφορεῖον, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ἰδιωτικὰς ἀμάξας. Τότε, ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ μου, διότι θὰ ἔπρεπε νὰ παλινδρομήσω, νὰ διαβῶ πάλιν τὸν Ρῆνον, καὶ τίς οἶδε ποῦ νὰ ζητήσω κατάλυμα, ἐνεθυμήθην τὸ ἀξίωμα μου καὶ ἔπεμψα πρὸς τὸν Φρούραρχον τὸ διαβατήριόν μου, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἤθελε τὸν πτοήσει ὁ τίτλος τοῦ Πρέσβεως. Τοῦτο δὲ καὶ συνέβη τῷ ὄντι, αἱ πύλαι ἤρθησαν, καί, εἰσελθὼν ἐν δόξῃ, κατέλυσα μετὰ τοῦ υἱοῦ μου εἰς τὸ «Ἀγγλικὸν» ξενοδοχεῖον, ὅλον ἔτι κατάτρητον ἐκ τοῦ πολέμου, καὶ φέρον 64 σφαίρας ἐμπεσπαρμένας εἰς τοὺς τοίχους του. Ἐνταῦθα, μετὰ τὴν πολυτάραχον ἑσπέραν, διήλθομεν νύκτα ἀναπαυτικωτάτην, τὴν δὲ πρωΐαν, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως, συνδιαλεγόμενος μετὰ τοῦ ξενοδόχου, τὸν ἠρώτησα πῶς ὁ λαὸς φέρει τὴν ἀλλαγὴν τῆς τύχης του· μοὶ ἀπήντησε δ' ἐκεῖνος ὅτι οἱ πλεῖστοι μετ' ἀδιαφορίας, πεποιθότες ὅτι καὶ ὑπὸ τὴν Γερμανικὴν κυβέρνησιν ἐπικρατεῖ οὐχ ἥττον εὐνομία, ὥς καὶ ὑπὸ τὴν Γαλλικὴν.

Κατὰ τὴν 7ην ὥραν τῆς πρωΐας ἐξηκολουθήσαμεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ σχεδὸν οὐδαμοῦ ἀπηντῶμεν ἵχνη τῶν τοῦ πολέμου καταστροφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγρῶν ἀρτίαν τὴν καλλιέργειαν, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν χωρίων ἀνέπαφα, ὥς μοὶ ἀπεδείκνυν αἱ πολλαχοῦ τὰς καλύβας ἔξωθεν ἐνδύουσαι καὶ θάλλουσαι ἀναδενδράδες. Μέχρις Anricourt δέ, τοῦ τελευταίου Γερμανικοῦ σταθμοῦ, ἀπηντῶμεν χωρία Γερμανικὰ ἔχοντα τὰ ὀνόματα, οἷον Zabern, (ἐκγαλλισθὲν εἰς Savern), Falsburg, κλπ. καὶ ὁ λαὸς ὠμίλει τὴν Γερμανικὴν.

Παρίσια

Ἐν Γαλλίᾳ, διελθόντες διὰ τῆς ὠραίας πόλεως Νανσύ, διαρρομένης ὑπὸ τῆς Moselle, τῇ ἐπαύριον 9ῃ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, περὶ τὰς 3 1/2 τῆς πρωΐας ἀφίχθημεν εἰς Παρισίους, ὅπου εἰς τὸν σταθμόν, μᾶς περιέμενον ὁ Εὐγένιος μετὰ τοῦ Σκαρμαγκᾶ,

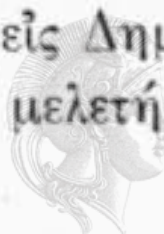
ὁ δὲ Γραμματεὺς τῆς Πρεσβείας κ. Ῥώκ, εἶχεν ἀποθάνῃ ἐπὶ τῆς ἀπουσίας μου.

Τοιαύτη δ' ἦν ἡ ἔτι ἐκ τῶν περιστάσεων ἐκεῖ ἐπικρατοῦσα ἀταξία, ὥστε, ἀφ' οὗ ἐκεῖ ἡμίσειαν ὥραν ἐπεριμείναμεν μάτην νὰ μᾶς δοθῶσι τὰ σκεύη ἡμῶν, ἀπήλθομεν τέλος χωρὶς νὰ τὰ λάβωμεν. Καθ' ὁδὸν δὲ μᾶς προσέβαλλον πανταχοῦ, καὶ μάλιστα περὶ τὸν σταθμὸν δι' οὗ ἀφίχθημεν, τὰ ἴχνη τῶν καταστροφῶν τοῦ πολέμου. Εὐτυχῶς δ' ἀνέπαφον εὔρον τὴν οἰκίαν ἡμῶν ἐν Rue Vézeley, καὶ ἐν αὐτῇ ἠτύχησα ὑγιεῖς νὰ ἐναγκαλισθῶ πάντας τοὺς ἐμούς, ἀλλ' ἐν ταῖς κλίναις των, διὰ τῆς ὥρας τὸ πρωῒνόν.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς μου μὲ ὑπεδέχθη ἄρθρον κακόβουλον, γραφὲν ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου Γενναδίου ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο Κόσμων, καὶ καταγγέλλον με εἰς τὸν γαλλικὸν λαὸν καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν, ὡς πατέρα δύο υἱῶν, οἵτινες ἐπολέμησαν κατὰ τῆς Γαλλίας, ὡς ἀξιωματικοὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν Γερμανῶν.

Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἦν τότε ὁ Ἰούλιος Φαῦρος, ὃν ἤδη καὶ ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων ἐγνώριζον. Κατὰ χρέος ἐνόμισα ὅτι ὤφειλον, ἅμα ἀφίχθεις, νὰ γράψω πρὸς αὐτὸν παρακαλῶν νὰ μοὶ προσδιορίσῃ πότε νὰ τὸν ἰδῶ πρὸς συνεννόησιν διὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τρόπον τῆς παρουσιάσεως τῶν διαπιστευτηρίων μου· ἀλλὰ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπάντησιν δὲν ἔλαβον, εἶτα δὲ μοὶ ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἡσθένει, ἢ ἐπροφασίζετο τὸν ἀσθενῆ, ὁ κ. Ὑπουργός.

Τότε ἐπεμψα εἰς Βερσαλίας τοὺς δύο Ἀκολούθους τῆς Πρεσβείας, τὸν κ. Ξενοφ. Βαλαωρίτην καὶ τὸν κ. Σκαρμαγκᾶν, ἵνα πληροφορηθῶσιν εἰς τίνα, ἐν ἐλλείψει τοῦ Ὑπουργοῦ, ἐδυνάμην ν' ἀποταθῶ, καὶ πῶς νὰ προσέλθω εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ἐπιστρέψαντες τὸ ἑσπέρας, μοὶ εἶπον ὅτι οὐδένα κατώρθωσαν νὰ ἰδῶσι, μετ' οὐδενὸς τῶν ἐν τοῖς πράγμασι νὰ συνομιλήσωσιν. Ἀπεφάσισα ἐπομένως ν' ἀποπειραθῶ ὁ ἴδιος, εἴτι δύναμαι νὰ κατορθώσω, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ Γαλλία, διὰ τῆς μετατροπῆς τοῦ πολιτεύματος αὐτῆς εἰς Δημοκρατικόν, ἴσως πολλὰ ἐκέρδησεν, ἃ μοὶ ἔμενον ἔτι νὰ μελετήσω

πρὸς ἀναγνώρισιν, ὥς πρὸς τὴν τάξιν ὅμως καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν ὠπισθοδρομήσῃ μᾶλλον ἢ ὅ,τι προώδευσε.

Τὴν ἐπαύριον λοιπόν, συμπεριλαβὼν καὶ τὸν κ. Βαλαωρίτην, ὥς γινώσκοντα τὰς θέσεις καὶ τὰ δημόσια καταστήματα, ἀπῆλθον αὐτὸς εἰς Βερσαλίαν, καὶ κατὰ πρῶτον ἠρώτησα περὶ τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Φάβρ· ἀλλὰ μοὶ ἐρρέθη, οὐχὶ πλέον, ὅτι ἀσθενεῖ, ἀλλ' ὅτι παρητήθη, ὃ μ' ἐξέπληξε, διότι πρὸ δύο ἡμερῶν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἰταλίας κ. Νίγρας, μοὶ ἔλεγεν ὅτι, ὥς ὑποστηριζόμενον ὑπὸ τῆς φιλελευθέρου μερίδος (φιλελευθερωτέρας τῆς δημοκρατίας), ὁ Θίερσος ἦν ἠναγκασμένος νὰ τὸν διατηρῇ. Τότε, ἠρώτησα, τίς τὸν διεδέχθη; — «Οὐδεὶς εἰσέτι». — «Τίς, ἐν τούτοις, τὸν ἀντικαθιστᾷ;» — «Οὐδεὶς πλέον». — «Τίς ἐστὶν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου;» — Μοὶ εἶπον τὸν κ. Pontewerbank, ὃν καὶ ἐζήτησα νὰ ἰδῶ. Ἀλλὰ μοὶ ἀπήντησαν ὅτι, Ὑπουργοῦ μὴ ὑπάρχοντος, ἔπαυσε καὶ αὐτὸς ἐνεργῶν καὶ οὐδένα δύναται νὰ δεχθῇ διπλωμάτην.

Ἐν τούτοις ἐγὼ ἐπειγόμενην νὰ ἐπιδώσω, οὐχὶ τόσον τὰ διαπιστευτήριά μου, ὅσον τὸ ὑπόμνημα περὶ Λαυρίου, ὃ εἶχον συντάξῃ ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας μου. Ἐζήτησα, ἐπομένως, καὶ εἶδον, ὃν ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπιδημίας μου ἐν Γαλλίᾳ ἐγνώριζον ἀνώτερον λειτουργὸν τοῦ Ὑπουργείου κ. Tamisier, καὶ εἰς τοῦτον ἔδωκα αὐτό, μετὰ παρακλήσεως νὰ τὸ ἀναγνώσῃ καὶ διαβιβάσῃ εἰς τὸν ἀνήκοντα Τμηματάρχην, ἵνα, εἰ δυνατόν, ἐπὶ τῆς σπουδαίας ταύτης ὑποθέσεως μὴ ἐπιφέρῃ ἀναβολὴν ἢ ὑπουργικὴ κρίσις. Προσέτι δ', ἐπὶ παρακλήσει μου, ἀνέλαβεν ὁ κ. Tamisier νὰ διενεργήσῃ διὰ τῶν ἀνηκόντων τὰ τῆς παρουσιάσεως τῶν διαπιστευτηρίων μου, καὶ νὰ μοὶ διαβιβάσῃ τὰ διαταχθησόμενα.

Τῷ ὄντι δὲ τῇ 18ῃ τοῦ μηνὸς μοὶ ἀνηγγέλθη ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας θὰ μ' ἐδέχετο τὴν ἐπιοῦσαν κατὰ μεσημβρίαν· δι' ὃ καὶ τῇ 19ῃ, Δευτέρα τῆς ἐβδομάδος, ἀπελθὼν μετὰ τῶν δύο ἀκολουθῶν τῆς Πρεσβείας ἐν καιρῷ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἀνέβην εἰς τὰς 12 παρὰ δύο λεπτὰ τὴν κλίμακα τοῦ προεδρείου.

Ἀλλ' ἐκεῖ ὑπηρέτης ἢ φρουρὸς προελθὼν, μ' ἠρώτησε τί θέλω.

— «Τὸν Κύριον Πρόεδρον, ἀπήντησα. Πρόκειται νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα».

— «Ἄλλ' ὁ Πρόεδρος δὲν εἶναι ἐδῶ», ἀπήντησεν ὁ φρουρός.

— «Δὲν εἶν' ἐδῶ; Ποῦ λοιπὸν εἶναι;»

— «Πρὸ μιᾶς ὥρας ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν».

— «Ναί, Καὶ πότε ἐπιστρέφει; Θὰ τὸν περιμείνω».

— «Νομίζω ὅτι εἶναι μάταιον», εἶπεν ὁ ἄνθρωπος. «Αἱ συνεδριάσεις τῆς Συνελεύσεως διαρκοῦσι συνήθως μέχρι τῆς ἑσπέρας, καὶ ὁ Κύριος Πρόεδρος πρὸ τοῦ τέλους αὐτῶν δὲν ἐπανέρχεται».

Παράδοξος ἐθιμοταξία ἡ τῆς δημοκρατικῆς ταύτης ὑποδοχῆς ξένων Πρέσβεων, ἀνελογιζόμενη. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ὁρισθεῖσα ὥρα τῆς μεσημβρίας εἶχε πρὸ τινων λεπτῶν ἤδη παρέλθῃ, ἀπεφάσισα, πρὸς ἀποφυγὴν ἄλλων περιπλοκῶν, νὰ ὑπάγω ἐγὼ εἰς τὴν Συνέλευσιν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Προέδρου.

Μεταβὰς λοιπὸν ἐκεῖ (εἰς τ' ἀρχαῖα τῆς Βερσαλίας Ἀνάκτορα) πεζός, ἠρώτησα εἰς τὴν εἴσοδον ἓνα τῶν ἀρχικλητῆρων, ἂν ὁ Κύριος Πρόεδρος ᾔην ἐκεῖ, εἰς τὴν συνδρίασιν.

— «Ἐδὼ εἶναι», μοὶ εἶπεν ὁ κλητῆρ, «ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὴν συνεδρίασιν».

— «Οὐχί; Ποῦ λοιπόν;»

— «Τοῦτο ἄγνοῶ», μοὶ εἶπεν. «Εἷς τινὰ τῶν ἐπιτροπῶν ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἄγνοῶ εἰς τίνα».

— «Πρέπει ὅμως νὰ τὸ μάθωμεν, διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν ἴδῶ», εἶπον.

Φαίνεται δ' ὅτι ὁ τόνος, καθ' ὃν ὠμίλησα, ἐνεποίησέ τινα ἐντύπωσιν εἰς τὸν κλητῆρα, πιστεύσαντα ὅτι εἶχον τὸ δικαίωμα εἰς τὴν τοιαύτην ἀξίωσιν, δι' ὃ καὶ μεταβὰς ἠρεύνησε παρὰ τισι τῶν ἄλλων κλητῆρων καὶ τῶν Βουλευτῶν, καί, ἐπανελθὼν, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος φαίνεται ὅτι ἐργάζεται μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Προϋπολογισμοῦ.

— «Καὶ ποῦ θὰ εὔρω τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Προϋπολογισμοῦ».

— «ὦ!» μοὶ ἀπεκρίθη· «εἶναι μάταιον καὶ νὰ τὸ δοκιμάσητε. Ἄνευ ὁδηγοῦ ἀδύνατον νὰ τὴν εὔρητε».

Ἄλλ' εὐηρεστήθη νὰ μοὶ δώσῃ ἓνα τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ,

ὅστις, διὰ πλείστων κλιμάκων καὶ διαδρομῶν, μ' ἔφερε τέλος εἰς ἓνα μόλις τινὰς ἔδρας περιέχοντα προθάλαμον ἐν τῷ δευτέρῳ δόμῳ, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ἐκεῖ, ἐν ἐνὶ τῶν παρακειμένων δωματίων, συνεδριάζει ἡ Ἐπιτροπή.

Τότε, ἀποταθεὶς εἰς ταύτης τὸν κλητῆρα, τῷ ἔδωκα τὸ ἐπισκεπτήριόν μου, ἵνα τὸ διαβιβάσῃ εἰς τὸν κ. Πρόεδρον. Καί, κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ ἄνθρωπος μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος ἐκεῖ δὲν εἶναι ὁρατός, οὐδὲ δέχεται ἐπισκέψεις. Ἐπειδὴ ὅμως ἐγὼ ἐπέμεινα, ὁ κλητῆρ, αἶρων τοὺς ὤμους μετὰ βλέμματος μὴ εἰρωνίας ἀπηλλαγμένου, ἀπῆλθε μετὰ τοῦ ἐπισκεπτηρίου μου. Ἄλλ' ἀμέσως σχεδὸν ἐπέστρεψε, καὶ ἤδη μετὰ σεβασμοῦ προσελθὼν μοι, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος μοὶ ζητεῖ συγγνώμην, ὅτι θέλει λύσῃ τὴν συνεδρίασιν καὶ μὲ παρακαλεῖ μίαν στιγμὴν νὰ τὸν περιμείνω.

Καὶ ἀληθῶς μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἐφάνη ὁ κ. Θιέρσος, καὶ ἐλθὼν ἐν σπουδῇ πρὸς ἐμέ, μὲ ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός.

— «Σᾶς ζητῶ συγγνώμην», μοὶ εἶπε. «Διέλυσα τὴν συνεδρίασιν, ἅμα ἔμαθον ὅτι εἴσθε ἐδῶ, καὶ εἶμαι ὅλως εἰς τὰς διαταγὰς σας».

— «Ἄλλὰ, Κύριε Πρόεδρε», τῷ εἶπον, «λυποῦμαι ἂν σᾶς ἐτάραξα ἐν μέσῳ σπουδαίων ὑποθέσεων, καὶ ἂν ἔνεκα ἐμοῦ ἀναβάλῃτε συζήτησιν, ἵσως κατεπεΐγουσαν».

— «Ὅλα», ἀπήντησεν, «εἰσὶ κατεπεΐγοντα τώρα. Τοιαῦται αἱ περιστάσεις ἡμῶν. Ζῶμεν ὅπως δυνάμεθα. Περὶ τάξεως οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ λόγος εἰσέτι. Ἄλλὰ, φίλτατε, δότε μοι τὸν βραχίονα, νὰ σᾶς ἐξαγάγω ἐκ τοῦ λαβυρίνθου τούτου. Μόνος σας δὲν θὰ ἠμπορέσητε ποτὲ νὰ εὔρητε τὴν ἔξοδον».

Καὶ ἐγείρας τὸν βραχίονα ὑπὸ τὸν ἑδικόν μου,

— «Θὰ σᾶς φέρω», μοὶ εἶπε, «μέχρι τῆς πύλης τῆς ἐξόδου, καὶ τότε θὰ εἰσέλθω εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τῆς Συνελεύσεως, ὅπου ἔχω νὰ ὁμιλήσω».

— «Ἄλλὰ, Κύριε Πρόεδρε», τῷ εἶπον, συμβαδίζων μετ' αὐτοῦ, «ἦλθον νὰ σᾶς ἐπιδώσω τὰ διαπιστευτήριά μου».

— «Ἄ! τὰ ἔχετε ἐδῶ; Δότε τα, φίλτατε, δότε τα».

Καὶ λαβὼν αὐτὰ παρ' ἐμοῦ, τὰ ἔκρυπεν εἰς τὸν κόλπον του,

καὶ ἐξηκολούθησε νὰ μοὶ ὁμιλῇ περὶ τῶν κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἀταξίαν αὐτῆς, ἔνεκα τῆς μεταπολιτεύσεως.

Τοιαύτη ἦν ἡ ὁπωσοῦν ἀφελῆς πομπή, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ παρουσίασίς μου εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, λίαν διάφορος τῆς πρὸ τριετίας εἰς τὸν Αὐτοκράτορα.

Ἐν ᾧ δὲ κατεβαίνομεν τὰς πολλὰς κλίμακας,

«Κύριε Πρόεδρε», τῷ εἶπον, «ἐπιτρέψατέ μοι μίαν παρατήρησιν. Τῆς ἀφίξεώς μου προηγῆθη ἀρθρίδιον ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύω Κόσμων, ἐν ᾧ παριστώμεν ὡς ἐχθρὸς τῆς Γαλλίας, διότι δύο υἱοὶ μου ἦσαν ἀξιωματικοὶ τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ. Οὐδ' ἐγώ, οὐδ' ἐκεῖνοι, εἶχομέν ποτε ἄλλα ἢ φιλικώτατα αἰσθήματα πρὸς τὴν Γαλλίαν. Ἐν τῷ στρατῷ ἐκείνῳ εὐρέθησαν οἱ υἱοὶ μου κατατεταγμένοι, ὡς σπουδάσαντες ἐν τῇ Στρατιωτικῇ τοῦ Βερολίνου Σχολῇ, καί, ὅτε ἐξεργάγη ὁ πόλεμος, ἠναγκάσθησαν νὰ συμβαδίσωσι μετὰ τῶν συστρατιωτῶν των, ἵνα μὴ θεωρηθῶσιν ὡς λιποτάκται καὶ ἄνανδροι. Ἐγὼ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε ὦν καὶ οὐδὲν περὶ μέλλοντος πολέμου γινώσκων, δὲν ἤμην ἐκεῖ, ὅπως ζητήσω τὴν ἐξαίρεσίν των. Ἄν ὅμως νομίζητε ὅτι ἡ περίστασις αὕτη δύναται νὰ παραβλάψῃ κατὰ τι τὰς σχέσεις μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλλάδος, σᾶς παρακαλῶ νὰ μοὶ τὸ εἴπητε, καὶ εἰμὶ πρόθυμος νὰ προτείνω εἰς τὴν κυβέρνησίν μου νὰ μ' ἀποσύρῃ.

— «Παντάπασι, φίλτατε», μοὶ ἀπεκρίθη θερμῶς ὁ κ. Θιέρσος. «Τὰ πρὸς τὴν Γαλλίαν φιλικὰ ὑμῶν αἰσθήματα εἰσὶ κοινῶς γνωστά, καὶ προφανῆς ὁ λόγος, δι' ὃν οἱ υἱοὶ σας εὐρέθησαν εἰς τὸν Γερμανικὸν στρατόν. Δὲν ἤξεύρω τίνα πηγὴν ἔχει τὸ κακεντρεχὲς ἐκεῖνο ἀρθρίδιον (ἐγὼ τὸ ἤξευρον) — μὴ προσέξῃτε εἰς αὐτό, καὶ ἐστὲ βέβαιος ὅτι σᾶς ἐδέχθημεν μετὰ χαρᾶς καὶ μ' ἀνοικτὰς ἀγκάλας».

— «Θὰ δώσω», τῷ ἀπήντησα, «τινὰς λέξεις εἰς τὴν Ἐπιθεώρησιν, ἐξηγούσας τοὺς λόγους τῆς παρουσίας τῶν υἱῶν μου εἰς τὸν ἐχθρικὸν στρατόν».

— «Σᾶς ἀποτρέπω τούτου», μοὶ εἶπεν ὁ κ. Θιέρσος. «Τὸ κακόβουλον ἐκεῖνο ἀρθρίδιον ἐντὸς ὀλίγου θὰ λησμονηθῇ. Μὴ

τῷ κάμητε τὴν τιμὴν νὰ τὸ ἀναπολήσητε εἰς τοὺς ἀναγνώστας».

Καὶ ἠκολούθησα ἀκριβῶς τὴν συμβουλήν του.

Περίεργον δ' ὅτι, ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους, ἡ Κ^α Γενναδίου, ἡ χήρα τοῦ ἀρχαίου μου διδασκάλου, μοὶ ἔγραψε μακρὰν ἐπιστολήν, ἵνα μ' ἐρωτήσῃ, διατὶ κατατρέχω τὸν υἱόν της, οὗ μοὶ ἐξέθετε τὰς ἀρετάς, ἐν ᾧ ἐγώ, οὐδὲ τ' ὄνομά του ἔκτοτε εἰς οὐδένα ποτε ἀνέφερα, οὐδὲ τὸν εἶχον ἐνθυμηθῇ, πλὴν ὅτε γραία γυνὴ πρὸς ἐμὲ ἐλθοῦσα, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ Κύριος οὗτος κατοικεῖ εἰς τὴν οἰκίαν της, ἀλλὰ δὲν πληρώνει τὸ ἐνοίκιον, ἐξ ἐναντίας δ' αὐτὴ πολλάκις καὶ χρηματικῶς τὸν βοηθεῖ, τῷ ἀγοράζει καπνόν, τῷ δανείζει τὰ ἀγώγια τῶν ἀμαξῶν του, ὥς ἅπαξ, μοὶ εἶπεν, ὅτε, μὴ ἔχων νὰ πληρώσῃ τὴν ἀμαξάν, ἀφῆκεν ἐνέχυρον εἰς τὸν ἀμαξηλάτην τὸν ἐπενδύτην του. Μοὶ προσέθηκε δ' ὅτι ὁ κύριος οὗτος εἰς τὸ μελόδραμα ἐμφανίζεται, ὥς εἷς τῶν τοῦ χοροῦ, ἀντὶ μισθοῦ ἐνὸς φράγκου τὴν ἑσπέραν. Τῇ γυναικὶ δ' ἐκείνῃ ἀπήντησα ὅτι δὲν ἔχω δικαιοδοσίαν νὰ ἐπεμβαίνω εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων.

Μετὰ τοῦτο δ', ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ἦλθε πρὸς με ὁ ἄλλοτε ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἑλλάδι διατρίψας ἰταλὸς ποιητὴς καὶ ἐπιδέξιος αὐτοσχεδιαστὴς Κανίνης, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ ἄχρῃς ἐκείνου διατελέσας σύνοικος καὶ ἐπιστήθιος φίλος του Γεννάδιος ἐστὶν αἰσχρὸν ἀγγεῖον, καὶ μὲ συμβουλεύει νὰ μὴ τὸν δέχωμαι· εἰς ὃ τῷ ἀπήντησα, ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ νὰ ἐπεμβαίνω εἰς οὐδενὸς τὴν ἰδιωτικὴν διαγωγὴν, καὶ τὸν κ. Γεννάδιον σπανίως ἔχω τὴν εὐκαιρίαν νὰ βλέπω. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἦλθε πρὸς με καὶ ὁ κ. Γεννάδιος, πῦρ πνέων καὶ κράζων ὅτι τὸν συκοφαντῶ, καὶ ὅτι ἐστὶν αἰσχος ἡ Πρεσβεῖα νὰ δέχεται αἰσχρὸν ἀγγεῖον ὥς τὸν Κανίνην. Ἀπήντησα δὲ καὶ εἰς τοῦτον ἐντελῶς τὰ αὐτά, καὶ ὅτι οὐδέποτε, οὔτε τὸν ἐσυκοφάντησα, οὐδὲ τὸν ἀνελογίσθην. Πλὴν δὲ τούτων μοὶ εἶχε μείνῃ ὁ Γεννάδιος ἐντελῶς ξένος, καὶ τοῦτο ἀπήντησα εἰς τὴν μητέρα του, βεβαιώσας αὐτὴν ὅτι τὴν ἠπάτησαν.

Ἐν Παρισίοις ἀπήντησα πολλάκις τὸν ἀρχαῖόν μου συνάδελφον, τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὶν Πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας κ. Βουρέ, καὶ ἐπεσκέφθην καὶ αὐτὸν ἐπανειλημμένως καὶ τὸν

υἱόν του, νυμφευθέντα πλουσίαν Ἑβραίαν. Ἐνθυμούμενος δέ, τί τῷ εἶχον εἶπη περὶ Αἰσωπείου μύθου ἐκεῖ, μ' ἐδικαίου ἤδη πληρέστατα. Εἰς δὲ τὸν παρευρεθέντα εἰς μίαν τῶν ἐπισκέψεών μου Ναύαρχον Trousland (?) ἔλεγεν ὁ κ. Βουρέ, ὅτι οὐδεὶς Πρέσβυς ἠὺδοκίμησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅσον ἐγώ.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς μου περιῆλθον ἐνίοτε πεζὸς τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων, περιεργαζόμενος τὴν οἰκτρὰν ὄψιν, ἣν πολλαχοῦ παρίστων αἱ, κατὰ μὲν τὰ προάστεια, ἐν ἐρειπίοις καταρρέουσαι οἰκίαι, κατ' αὐτὰ δὲ τὰ κέντρα τῆς πόλεως καὶ εἰς τὰς ἐπισημοτέρας τῶν θέσεων, πολλαὶ ἔχουσαι ἔτι διατρήτους τοὺς τοίχους καὶ ἐν αὐτοῖς διατηροῦσαι τὰς σφαίρας, τὰς πλείστας, οὐχὶ τῶν εἰσβαλόντων Πρώσσω, ἀλλ' αὐτῶν τῶν Γάλλων, τῶν μητροκτόνων Κοινωνιστῶν, οἵτινες ἐδολοφόνουν τὴν πατρίδα των, καυχώμενοι ὅτι ἐπροΐκιζον αὐτὴν διὰ τῶν ὑπερτάτων ἐλευθεριῶν. Εἰς πολλὰ δὲ τῶν ἐργαστηρίων, οἷον εἰς χαρτοπωλεῖα, εἰς ζαχαροπλαστεῖα, ἀπῆντων εἰς τὰ παράθυρα εἰκόνας καὶ παραστάσεις ὑβριστικὰς τοῦ ἐκπτώτου Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος, ὃν εἶχον ἀφήση θεοποιούμενον, ὅτε ἀνεχώρησα ἐκ Παρισίων, καὶ πρὸ πάντων τῶν Πρώσσω στρατιωτικῶν, οὓς παρίστων τὸ πλεῖστον, φέροντας ὑπὸ μάλης ἀρπαγέντα ἀντικείμενα, καὶ ἰδίως ὥρολόγια. Τοῦτο μοὶ ἐφάνη ἀναξιοπρεπὲς ἐκ μέρους ἡττημένων κατὰ τῶν νικητῶν, καὶ οὐχ ἦττον ἐκ μέρους τῶν Γάλλων, οἵτινες, ἐπὶ τοῦ πρώτου Ναπολέοντος, εἶχον διαλεηλατήσῃ τὴν Γερμανίαν, ὅπου καὶ ἂν διῆλθον. Ἐν μέρει δέ, οὐδ' ἐπὶ δικαίας ἐκτιμήσεως στηριζόμενον, ὥς παρ' ἀξιοπίστων Γάλλων ἐπληροφορήθην.

Οὕτως, ἡ ἀνεψιὰ τοῦ ἐπισήμου συγγραφέως Philaret Châles, μεθ' ἧς στενὴ σχέσις μὲ συνέδεε, μοὶ διηγήθη ὅτι, ἐπὶ τῆς πολιορκίας, ἀναγκασθεῖσα νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐν σπουδῇ τὴν ἐν Meudon κατοικίαν της καὶ ν' ἀποσυρθῇ εἰς Παρισίους, οὐδὲν ἄλλο ἐδυνήθη νὰ συμπεριλάβῃ καὶ σώσῃ, εἰμὴ μόνον ἐν μικρὸν κιβώτιον, περιέχον εἰς χαρτονομίσματα 400 χιλιάδας φράγκων. Ἀλλ' ἐν Παρισίοις, πρὸς φρίκην της, εὗρεν ὅτι, ἐν τῷ θυροῦβῳ τῆς φυγῆς, εἶχεν ἀρπάσῃ κιβώτιον ἄλλο τοῦ οὗ ἐνόμιζε, καὶ ἐφ' ὅλης τῆς πολιορκίας διετελεῖ ἐν ἀπελπισίᾳ διὰ τὴν ἀπώλειαν πάσης τῆς περιουσίας της.

Ἄμα δὲ λήξαντος τοῦ πολέμου, ἐτόλμησε τὸ ἀπεγνωσμένον διάβημα, τοῦ νὰ πορευθῇ εἰς Meudon, ὅπου εὔρε τὴν οἰκίαν της κενήν, ἐν οἰκτρᾷ ἀταξίᾳ, τὰ ἔπιπλα τεθραυσμένα ἐν μέρει, ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ θείου της πολλὰ ἠκρωτηριασμένα καὶ ἐσχισμένα. Κατὰ τύχην δ' εὔρεν εἰς τὸ ἔδαφος κομβίον στολῆς στρατιωτικῆς, φέρον ἀριθμόν, καί, συμπεράνασα ὅτι ἦν ὁ τοῦ συντάγματος τοῦ ἐκεῖ σταθμεύσαντος, ἀνεζήτησε τὸν Συνταγματάρχην, καί, καλῶς ὁμιλοῦσα τὴν Γερμανικὴν, παρουσιάσθη εἰς αὐτὸν καί, ἐρωτήσασα, ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ὅτι τὸ σύνταγμα αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐκεῖ εἶχε σταθμεύσει.

— «Ἐπεσκέφθην τὴν οἰκίαν μου», τῷ εἶπε, «ἀριθμόν δεῖνα, καὶ εὔρον τὰ πάντα ἐκεῖ ἐν ἀταξίᾳ καὶ ἀνατροπῇ καὶ τῶν ἐπιπλῶν μου πολλὰ αὐτὸ τοῦτο κατεστραμμένα».

— «Λυπηραὶ συνέπειαι τοῦ πολέμου», τῇ εἶπεν ὁ Συνταγματάρχης. «Οἱ στρατιῶται μεταχειρίζονται τὰ ἔπιπλα, ὅσα τοῖς εἶναι ἀναγκαῖα, καί, δυστυχῶς, τὰ κακομεταχειρίζονται».

— «Ἀλλὰ τί εἶχον νὰ σχίζουν τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης μου;»

— «Ἐρωτᾶτε τοῦτο, Κυρία μου; Στρατιῶται ἀμαθεῖς, μηδὲν ἐννοοῦντες περὶ τῆς ἀξίας τῶν βιβλίων καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, τὰ σχίζουσι πολλάκις διὰ νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν χάρτην, ἢ πρὸς διασκέδασιν, ἢ ἐκ χαιρεκακίας. Συνέπειαι τοῦ πολέμου».

— «Ἔστω. Ἀλλ' ἔρχομαι νὰ σᾶς παρακαλέσω περὶ σπουδαιότερου». Καὶ τῷ ἐξέθηκε τὰ περὶ τοῦ χρηματοκιβωτίου της.

— «Καὶ ἠξεύρετε», τῇ εἶπε δυσπίστως μειδιῶν ὁ Συνταγματάρχης, «νὰ εἵπητε πόσα ἀκριβῶς τὸ κιβώτιον περιεῖχε;»

Ἡ κυρία, γνωρίζουσα, τῷ εἶπεν ἀκριβῶς τὴν ποσότητα.

— «Ἀλλά, κυρία», ὑπέλαβεν ὁ ἀξιωματικός, «τίς ἢ ἀπόδειξις ὅτι εἴσθε ὑμεῖς ἡ οἰκοδέσποινα τῆς οἰκίας ταύτης καὶ ἰδιοκτῆτις τῶν ἐν αὐτῇ;»

Τότε ἡ Κυρία ἐτηλεγράφησεν ἀμέσως εἰς Παρισίους, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἔφθασεν ὁ κ. Philarète Châles, ἐφωδιασμένος διὰ τῶν ἀποδείξεων τῆς ταυτότητός του· ὁ δὲ Συνταγματάρχης, μετ' ἀκριβῇ ἔλεγχον, πεισθεὶς, ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἔρμαρίου του καὶ τῇ παρέδωκε τὸ κιβώτιον ἀβλαβές.

— «Ὁ ἐνταῦθα σταθμεύων ὑπαξιωματικός», ὃν ὠνόμασεν,

«εὐρὼν αὐτὸ εἰς τὸν κοιτῶνά σας», εἶπε, «μοὶ τὸ ἐκόμισεν. Ἄν θέλητε, δύνασθε νὰ τῷ δώσητε μικρόν τι δῶρον εἰς ἐνθύμησιν, ἀλλ' οὐδὲν τῷ ὀφείλετε. Ἐγὼ δ' εἰμὶ εὐτυχής, ὅτι μοὶ ἐπεφυλάττετο ἡ χαρὰ τοῦ νὰ σᾶς τὸ ἀποδώσω».

Αὕτη ἡ διήγησις, ἣν ἐξ ἀλανθεστάτης πηγῆς ἤκουσα, ἐστὶ πολὺ ἀποδεικτικωτέρα ἢ τὰ ἀπειροκάλα καὶ κακόζηλα ἐκεῖνα ἀπεικονίσματα. Καὶ παρὰ τῶν υἱῶν μου δέ, τῶν ὑπηρετησάντων ἐν τῷ Πρωσικῷ στρατῷ, ἤκουσα πολλάκις ἐπαινουμένην τὴν εὐταξίαν καὶ ἀπὸ ληστρικῶν πράξεων ἀποχὴν τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν, εἰ καὶ μετ' ἐξαιρέσεων βεβαίως, μάλιστα, ὡς μοὶ ἐρρέθη, ἐκ μέρους τῶν Βαυαρῶν. Αὐτοὺς τοὺς υἱούς μου, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ φιλτάτου μου Αἰμυλίου, ἐδέχοντο οἱ Γάλλοι, παρ' οἷς ἐστάθμευον, μετ' εὐνοήτου ἐχθρότητος καὶ δυσπιστίας. Ἄλλ' ἀφοῦ μετ' ὀλίγον ἐξωκοιῶντο, φιλικωτάτας συνέδεον σχέσεις, καὶ ἡσθάνοντο ὅτι δὲν ἦσαν εἰς τὴν διάκρισιν ἀρπάγων ἐχθρῶν.

Ἐν τούτοις ἡ ἔλλειψις Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν παρεκώλυε τὴν ἐπίσπευσιν τῶν ἐνεργειῶν μου περὶ τοῦ Λαυριωτικοῦ, καί, ἐν ὅσῳ ἐκ τούτου ἠναγκαζόμην ἐν ἀργίᾳ νὰ περιμένω, ἐπανέλαβον τὴν διακοπεῖσαν ποίησιν τῆς τραγωδίας, ἣν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἶχον ἀρχίσῃ, καὶ κατ' ἀρχὰς «Μούρζουφλος», εἶτα δὲ «Δούκας» ὠνόμασα, καὶ ἠρξάμην τῆς συνθέσεως τῆς δ' πράξεως.

Τέλος δέ, τῇ 25 Ἰουλίου διωρίσθη Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ κ. Rémusat, ἀνὴρ ἀγαθός, ἐντιμος, ἔξοχος ἐν λογίοις, ἀλλὰ μᾶλλον, ὡς εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ σχέσεις του μοὶ ἐφάνη, θεωρητικὸς φιλόσοφος ἢ πρακτικὸς διπλωμάτης καὶ πολιτικός. Παρακληθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, μοὶ ὑπεσχέθη νὰ μελετήσῃ ἀμέσως τὸ Λαυριακὸν ζήτημα καὶ μοὶ ἐφάνη κλίνων εἰς τὸ ν' ἀναγνωρίσῃ ἡμῶν τὰ δίκαια.

Μία τῶν πρώτων μου μεριμνῶν ἦν, κατὰ καθῆκον, νὰ συνδέσω ἢ ἀνανεώσω σχέσεις μετὰ τῶν συναδέλφων μου, ἐν οἷς ἀνεῦρον, ἐκ τῶν παλαιῶν, τὸν Ὀθωμανὸν Djemil, τὸν λόρδον Lyons τῆς Ἀγγλίας, τὸν τῆς Ὁλλανδίας de Zuylen, τὸν τοῦ

Βελγίου κ. Bayens, τῆς Δανίας τὸν Κόμητα Μόλτκε. Τὸν δὲ τῆς Αὐστρίας Μέττερνιχ εἶχε διαδεχθῇ ὁ Κόμης Ἀπόνης καὶ τὸν τῆς Ρωσσίας Στάκελβεργ, ἀποβιώσαντα ἐπὶ τῆς ἀπουσίας μου, εὖρον ἀντικαταστήσαντα κατ' ἀρχάς, ὥς Ἐπιτετραμμένον, τὸν Σύμβουλον κ. Ὁκοῦνεφ, ὃν μετὰ ταῦτα διεδέχθη ὁ Πρεσβευτὴς Πρίγκηψ Ὁρλόφ.

Τῇ 11ῃ Ἰουλίου ὁ υἱός μου Ἀλέξης ἀπῆλθεν εἰς Διέππην, ὅπου ἡ θυγάτηρ μου Ζωὴ ἀνετρέφετο εἰς Παρθεναγωγεῖον, ἵνα μᾶς φέρῃ αὐτὴν ὀπίσω.

Συγχρόνως δ' ἔλαβον καὶ τηλεγράφημα τοῦ ἡμετέρου Βασιλέως, ἀναγγέλλον μοι ὅτι ἦν ἐν Γερμανίᾳ καὶ καλοῦν με νὰ μεταβῶ εἰς Offenbach ἢ Schwalbach πρὸς ἔντευξίν του. Ἀλλά, μὴ προφθάνων ν' ἀπέλθω αὐθημερόν, τὸ ἑσπέρας τῆς 12ῆς ἀνεχώρησα διὰ Γερμανίαν καὶ εἰς τὸν σταθμὸν εἶχον ἔτι τὴν χαρὰν ν' ἀπαντήσω, ἐπιστρέφουσιν μετὰ τοῦ Ἀλέξη, καὶ νὰ ἐναγκαλισθῶ τὴν φιλτάτην μου Ζωήν, θαυμάσας τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κάλλους αὐτῆς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ, κατὰ τὰς 8 ¹/₂, ἤμην ἐν Metz. Ὑπερβὰς δὲ τὸν Ῥήνον, καὶ διελθὼν διὰ Φραγκφόρτης, ἀφίχθην μετὰ ³/₄ τῆς ὥρας εἰς Ὁφφενβαχ, ὅπου ὁμως ἔμαθον ὅτι ὁ Βασιλεὺς εἶχε μεταβῇ εἰς Rumpenheim.

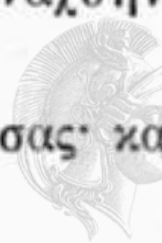
Διενυκτέρευσα, ἐπομένως, εἰς τὸ ἐν Ὁφφενβαχ ξενοδοχεῖον, τὸ καλούμενον Stadt Cassel, καὶ τῇ ἐπαύριον, ἠξεύρων ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη εἶχε τὴν εἰδικότητα τῆς κατασκευῆς χαρτοφυλακίων καὶ ἄλλων ἀναλόγων τεχνουργημάτων, ἐπεσκέφθην, πρῶτον, τὸ μέγιστον τῶν ἐργοστασίων αὐτῆς, καὶ εἶδον λεπτομερῶς τὴν ἀπὸ τῆς ἀκατεργάστου ὕλης βαθμιαίαν μεταποίησιν εἰς τὰ κομψότατα προϊόντα. Εἶτα δέ, προμηθευθεὶς ἅμαξαν, ἀπῆλθον εἰς τὸ μίαν ὥραν ἀπέχον Ῥουμπεγκάϊμ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ῥήνου παρακολουθῶν. Καθ' ὁδὸν ὁ ἁμαξηλάτης μου μὲ ἠρώτησεν, ἂν ἔχω δοσοληψίας μετὰ τῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ αὐλῇ, καὶ θέλω νὰ μὲ φέρῃ ὅπου εἰσὶ τὰ καταλύματα τῶν αὐλικῶν ὑπηρετῶν. Ἀλλ' ἀπεποιήθην τὴν τιμὴν ταύτην, καί, κατ' ἐντολήν μου, μ' ἔφερεν εἰς τι ξενοδοχεῖον, ὅπου ἔμαθον ὅτι οἱ Βασιλεῖς ἀνεχώρουν αὐθημερόν. Ἀμέσως ἄρα μετενδυθεὶς, ἔσπευσα

εἰς τὸ Ἀνάκτορον, ὃ μοὶ ἐφάνη ἄχαρις καὶ ταπεινὴ κατοικία ἐν μεγάλῳ κήπῳ κειμένη, ἴσως πτέρυξ μόνον ἢ ἐξάρτημα μεῖζονός τινος καὶ μεγαλοπρεπεστέρου οἰκοδομήματος. Ἐντυχὼν μοι δ' Ἑλλήν ὑπηρέτης τῆς Αὐλῆς, ἀπῆλθε ν' ἀναγγείλῃ τὴν ἄφιξίν μου εἰς τὴν Α. Μ. καὶ σχεδὸν ἀμέσως, ἐξελθὼν πρὸς ἐμέ εἰς τὸν προθάλαμον ὁ Βασιλεύς, μ' ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπήρχετο οἰκογενειακῶς εἰς Schwalbach, καὶ ὅτι ἐκεῖ θὰ μ' ἐδέχετο.

Ἐπανελθὼν λοιπὸν ἐν τῷ ἅμα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐνεδύθην αὖθις τὰ ὁδοιπορικά μου, ἐπλήρωσα τὸ τῆς ἡμέρας ἐνοίκιον, καίτοι οὐδαμῶς ἐνοικήσας, καὶ διὰ τῆς σὺτῆς ἀμάξης ἐπανῆλθον εἰς Φραγκφόρτην, ἣν ἐπὶ δύο ὥρας διέτρεξα. Μετὰ ταῦτα δὲ διὰ σιδηροδρόμου μετέβην εἰς Βεισβάδεν, ἥς ἐπίσης ἔλαβον καιρὸν νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ κυριώτερα, καὶ ἐκεῖθεν διὰ λεωφορείου μετὰ 2 1/2 ὥρῶν ὁδοιπορίαν, ἀφίχθην τέλος περὶ τὰς 8 εἰς Schwalbach, καὶ κατέλυσα εἰς τὸ Taunushotel.

Ἄμα δ' ἠγέρθην, τὴν 15 Ἰουλίου, ἡμέραν Κυριακὴν, κατῆλθον πρὸς περιδιάβασιν εἰς τὸν δημόσιον παράδεισον, καὶ ἀπεγεύθην τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων, ἃ μοὶ ἀνέμνησαν τὰ τῆς Ὑπάτης, καὶ εἶτα, ἐπὶ τοῦ περιπάτου, ἀπῆντησα τὸν ἡμέτερον ἐν Πιερρούπολει Γεν. Πρόξενον κ. Κοντογιαννάκην μετὰ τῆς οἰκογενείας του, καὶ συνεβαδίσαμεν. Μεταξὺ δ' ἄλλων, λόγου γενομένου περὶ τοῦ ἄρτι ἀποβιώσαντος Πρέσβεως ἡμῶν ἐν Πιερρούπολει Κου Μεταξᾶ, μοὶ εἶπεν ὁ κ. Κοντογιαννάκης ὅτι τῷ ἔμεινεν οὗτος ὀφειλέτης 17,000 φράγκων. Μοὶ ἐζήτησε δὲ καὶ πληροφορίας περὶ τοῦ διαδόχου του κ. Βουδούρη, ἃς ὅμως δὲν ἐνόμισα καθῆκον, οὐδὲ δικαίωμα μου, νὰ δώσω μετὰ πάσης λεπτομερείας. Μεταβὰς δ' εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ Βασιλέως, ἀνήγγειλα τὴν ἄφιξίν μου, καὶ διετάχθην νὰ παρουσιασθῶ κατὰ τὴν μεσημβρίαν. Λαβὼν δ' εἶτα βιβλίον, κατῆλθον αὖθις εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἀνεγίνωσκον ὑπὸ δένδρον, ὅτε, μεταξὺ τῶν περιδιαβαζόντων, οἰκογένειά τις ἔστη πλησίον μου. Ἀναβλέψας δέ, εἶδον ὅτι ἦν ὁ Βασιλεύς, καὶ ἀνετινάχθην εἰς βαθὺν προσκυνισμόν. Ὁ δὲ Βασιλεύς, γελῶν,

— Σᾶς ἐταράξαμεν, μοὶ εἶπεν, εἰς τὴν ἀνάγνωσίν σας καὶ με

παρουσίασεν εἰς τὴν Κυρίαν, ἣν συνώδευε, τὴν μητέρα Του, + Βασίλισσαν τῆς Δανίας.

Εἶτα δέ, ἀφ' οὗ ἐπεσκέφθην τὴν οἰκογένειαν Κοντογιαννάκη. κατὰ τὰς 12 ἐπορεύθην εἰς τοῦ Βασιλέως, ὅστις, εὐμενέστατα δεξιωσάμενός με, μοὶ ὠμίλησε πολλὰ περὶ Λαυρίου, εἰ καὶ δὲν ἐγνώριζε τῆς πολυπλόκου ὑποθέσεως πάσας τὰς λεπτομερείας. Ὡς δὲ πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος, μοὶ εἶπεν ὅτι, ὅτε ἦν ἐν Ρωσσίᾳ, πολὺ τὸν ἐφόβισαν, καὶ μοὶ ἔδειξεν ὑπόμνημα ῥωσσικόν, ἐν ᾧ μεγάλως ἐπηρεῖτο ὁ Κουμουνδοῦρος, ὡς νουνεχέστερος, ἐψέγοντο δ' ὁ Βούλγαρος καὶ ὁ Δελιγεώργης ἐπὶ ἀδεξιότητι.

Μετὰ τὴν βασιλικὴν δ' ἐπίσκεψίν μου, γευματίσας παρὰ Κοντογιαννάκη, ὅστις τὸ πρῶτ' ἐμὲ εἶχε προσκαλέσῃ, περὶ τὰς 4, ὅτε ἀνεχώρουν ἐκεῖθεν, διερχόμενος ὑπὸ τὸ ξενοδοχεῖον, εἰς ὃ κατέλυεν ὁ Βασιλεύς, ἤκουσα τὸ ὄνομά μου καλούμενον, ἀλλ', ἀναβλέψας, οὐδένα εἶδον τὸν καλοῦντα. Ἀλλ' ἡ αὐτὴ φωνὴ ἐπανέλαβε καλοῦσά με. Τότε, ἐπιστρέψας περὶ τὴν γωνίαν, ἣν εἶχον ἤδη παρακάμψη, εἶδον εἰς ἓν τῶν προσγαίων παραθύρων τὸν Βασιλέα, ὅστις μοὶ εἶπεν :

— «Ἐγὼ σ' ἐκάλεσα. Ἔχω ἐδῶ τὸν πρίγκηπα τῆς Οὐαλίας. Ἐλθὲ νὰ σὲ παρουσιάσω». Καὶ ἀμέσως εἰσῆλθον.

— «Θὰ σὲ παρουσιάσω εἰς τὸν γαμβρόν μου», μοὶ εἶπεν. «Εἰπέ τῷ ὅτι εὐλογον νομίζεις περὶ Ἑλλάδος».

Πορευθεὶς δὲ πρὸς τὴν παρακειμένην θύραν, ἐκάλεσεν ἔξω τὸν Πρίγκηπα, μὲ παρουσίασεν εἰς αὐτὸν καὶ μᾶς ἀφῆκε μόνους.

Μετὰ τὰς πρώτας τοῦ Πρίγκηπος δεξιώσεις καὶ τὰς ἐμὰς ἐκφράσεις σεβασμοῦ, περιαγαγὼν ἐγὼ τὸν λόγον εἰς τὰ περὶ Ἑλλάδος, ἀνέπτυξα ὅτι, ἐπὶ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἔστρεφεν ἐλπίζοντα βλέμματα πρὸς τὴν Ῥωσσίαν, ὡς ὁμόδοξον, καὶ ὡς μόνην κατ' ἀρχὰς πρὸς αὐτὸ συμπαθοῦσαν· ἀλλ', ἐλευθερωθέν, ἐπεζήτησε τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν του, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ γίνῃ ὄργανον ξένων σχεδίων καὶ φιλοδοξιῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἐπιδιώκει δὲ ἴδιον μέλλον, εἰς ὃ ἔχει δικαίωμα, καὶ ὃ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ἔσται χρήσιμον, καὶ ἐλπίζει

αὐτὸ ἐκ τῆς ἰδίας ἀναπτύξεως ἐν τῷ πολιτισμῷ, ἣν τῷ ἐγγυᾶται ἢ τε καταγωγή του, καὶ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, πολὺ συντελεστικωτέρα τῷ ἀληθῇ πολιτισμῷ ἢ ἡ τοῦ Μωάμεθ.

Ταῦτα εὐμενῶς ἤκουσεν ὁ Ἄγγλος ἡγεμονόπαις, τὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος συμπάθειάν του ἐκφράσας μοι.

Ἀφ' οὗ δὲ τὸ ἐσπέρας παρέμεινα παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ Κοντογιαννάκη, τὴν ἐπιούσαν περὶ τὰς 11 ἐκλήθην πάλιν παρὰ τῷ Βασιλεῖ, ὅστις, ἀφ' οὗ τῷ ἐξέθηκα λεπτομερέστερον τὰ περὶ Λαυρίου καὶ ἔλαβον τὰς ὁδηγίας του, ὁδηγήσας με ἄνω, μὲ εἰσήγαγε καὶ μὲ παρουσίασεν αὐθις εἰς τὴν μητέρα του, τὴν ἀγαθοτάτην καὶ φιλοφρονεστάτην Βασίλισσαν τῆς Δανίας, ἣτις, ἐν ἄλλοις, μοὶ εἶπεν ὅτι δυσκόλως θὰ εὑρεθῇ τις νὰ μ' ἀντικαταστήσῃ ἐπαξίως ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καὶ πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα συνδιελέγην, καὶ περὶ τῶν κομμάτων καὶ φατριῶν, ὧν ἀναγκαιοτάτην ἐφρόνει τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐξάλειψιν. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ εἰσῆλθε ἡ νεωτέρα τῶν θυγατέρων της, Ἡγεμονὶς Θύρα, καὶ ἡ Βασίλισσα μὲ παρουσίασεν εἰς αὐτήν, μεθ' ὃ ἐπανῆλθεν ὁ Βασιλεὺς, ὅστις μὲ εἶχεν ἀφήσῃ μόνον μετὰ τῆς μητρὸς του, καὶ τότε, φιλήσας τὴν χεῖρά της, ἀνεχώρησα, χωρὶς οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον νὰ νοήσω, ὅτι ἔπειτα παρ' ἄλλων ἤκουσα, ὅτι πάσχει ἐκ κωφότητος.

Τηλεγραφήσας δὲ μετὰ ταῦτα τῷ Βαρώνῳ Γερόλδ, ὅτι ἔρχομαι νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ εἰς τὸ παραρρήνιον Λίντς, ἔνθα εἶχε κτῆμα καὶ κατῴκει, ἐπανελθὼν ἐξ Ἀμερικῆς, ἀπῆλθον εἰς τὰς 1 1/2 μ.μ. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἐσφάλην, ὥς πρὸς τὴν ἀμαξοστοιχίαν, λαβὼν τὴν τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Ῥήνου, καὶ οὕτως ἠναγκάσθην νὰ παραιτηθῶ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, καὶ ν' ἀναγγείλω τοῦτο διὰ δευτέρου τηλεγραφήματος.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἔφθασα περὶ τὰς 9,15 εἰς Ἀνόβερον, ὅπου ἐστάθμευεν, μετὰ τοῦ τάγματός του, ὁ φίλτατός μοι Αἰμύλιος, καί, καταλύσας εἰς Hôtel de Russie, ἔμεινα τὴν ἡμέραν ἐκείνην πλησίον του, συνεπισκεφθεὶς τὸν στρατιῶνά των, τὸ πεδίον τῶν γυμνασίων, πολλὰ τοῦ πολέμου ἐπεισόδια παρ' αὐτοῦ ἀκούσας, τὰ κυριώτερα τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ, καὶ τὴν ἐπιούσαν περὶ τὰς 3 1/4 ἀπελθὼν, ἐπανεκάμψα εἰς Παρισίους τῇ 19, Πέμπτῃ, εἰς τὰς 9 π. μ.

Ὡς δ' ἐπὶ τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως ἦσαν καταφανῆ τὰ ἵχνη τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν κακουργημάτων αὐτῆς, οὕτω καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἔχαινον πολλαχοῦ εἰσέτι αὐτῆς αἱ πληγαί. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου παρευρέθην εἰς τὸ Στρατιωτικὸν Συμβούλιον (*conseil de guerre*), παρ' ᾧ πο. νικῶς ἐξητάζοντο ὁ Royer καὶ ὁ Lullier, γενικὸς οὗτος ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως, καθ' οὗ, μετὰ ταῦτα, τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχὰς ἐφαρμόζοντες οἱ ἐπαναστάται, τὸν συνέλαβον καὶ τὸν ἐφυλάκισαν. Ἀμφότεροι δὲ ὑπερήσπιζον ἑαυτοὺς μετὰ πολλῆς εὐγλωττίας. Μετά τινος δ' ἡμέρας παρευρέθην εἰς τὴν δίκην τινῶν ἐκ τῶν ἐμπρηστριῶν (*rétroleuses*), γυναικῶν χυδαίων, καὶ αἵτινες οὐδὲν εἶχον τὸ συμπαθὲς ἢ τὸ χαρακτηριστικόν, αἱ πλεῖσται δὲ προφανῶς ἦσαν τυφλὰ ὄργανα ἐργατῶν, καὶ ἀνδρῶν ἐκ τοῦ ὄχλου, μεθ' ὧν σχεδὸν πᾶσαι εἰς ἀθεμίτους σχέσεις συνέζων.

Καὶ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν δὲ πολλάκις ἐπεσκέφθην, θορυβωδεστάτην, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, τῶν κραυγῶν ἀντικρουομένων, ὥστε δυσκόλως ἠκούοντο τὰ λεγόμενα· ἀλλ' ὁ θόρυβος ἐκόπαζεν ὁσάκις ἤρετο ἰσχνὴ καὶ ὀξεῖα ἡ φωνὴ τοῦ κ. Θιέρσου, τὴν κοινὴν ἐλκύουσα προσοχήν. Ἦκουσα δὲ ποτε (Μαΐου 9) καὶ τοῦ κ. Ρουέ, ἀγορεύοντος μετὰ πολλῆς εὐγλωττίας καὶ δυνάμεως, καὶ ἐντελῶς καταβαλόντος τὸν ἀντίπαλον Audiffet. Κατὰ τὴν συνεδρίαν δ' ἐκείνην συνηντήθην εἰς τὸ διπλωματικὸν θεωρεῖον μετὰ τοῦ Κόμητος καὶ τῆς Κομήσεως τῶν Παρισίων, τῶν Δουκῶν Ὠμάλης καὶ Joinville. Τόσφ δὲ τὸ θεωρεῖον ἦν πλήρες μὴ Διπλωματῶν, ὥστε, ὀργισθεὶς ὁ συνάδελφός μου τῆς Ὁλλανδίας, ἀπεχώρησεν. Εἰς μίαν δὲ τῶν πρώτων συνεδριάσεων εὐρέθην μόνος εἰς πρόσγειον θεωρεῖον, μέχρις οὔ, εἰσελθοῦσα, παρεκάθησε κυρία τις ἄγνωστος εἰς ἐμέ. Εἰς διαφόρους ὅμως τῶν ἐπισημοτέρων μελῶν τῆς συνελεύσεως ἐφαίνετο οὕσα γνωστή, διότι πολλοί, προσερχόμενοι, τὴν ἐχαιρέτων καὶ τὴν προσωμίλουν. Ἀκούων δὲ τινος τῶν κατεχόντων τὸ βῆμα λίαν εὐγλώττως ὁμιλοῦντος καὶ ἐπιδοκιμαζομένου, ἀγνοῶν δὲ τίς ἦν, ἔλαβον τὸ θάρρος νὰ ἐρωτήσω τὴν γείτονά μου, ἂν καὶ ἄγνωστον εἰς ἐμέ, τίς ἦν ὁ ρήτωρ· ἡ δέ, φιλοφρονέστατα μ' ἐπληροφόρησε καὶ περὶ

αὐτοῦ καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν. Οὕτω βαθμηδὸν ἐγνωρίσθην μετὰ τῆς κυρίας ταύτης, ἣτις εἶχε τὴν εὐγένειαν νὰ μὲ πληροφορήσῃ ὅτι ἡ ἰδία ἐκαλεῖτο Κ^α Pascalis, καὶ ἦν σύζυγος πρώην ἐπάρχου. Τὴν ἐπεσκέφθην δὲ μετὰ ταῦτα κατ' οἶκον καὶ ἐσχετίσθην πολὺ μετὰ τῆς οἰκογενείας της, παρευρεθεῖς καὶ εἰς τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς της. Ὁ κ. Pascalis εἶχε καὶ τὸ παράσημον τοῦ Σωτῆρος, ὃ τῷ εἶχε πεμφθῇ, χωρὶς ὅμως καὶ τοῦ διπλώματος, ὅτε δ' ἔγραψα περὶ αὐτοῦ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ἔλαβον εἰς ἀπάντησιν ὅτι, ἐρεῦνης γενομένης, δὲν εὗρέθη τὸ ἀπονείμαν αὐτὸ διάταγμα.

Μεταξὺ τῶν λογίων καὶ συγγραφέων, μεθ' ὧν τότε ἐσχετίσθην, εἰς τῶν πρώτων ἦν ὁ Jules Feideau, καθ' ὃ πλησιέστατος γείτων μου. Ἐρωτηθεὶς ποτε ὑπ' ἐμοῦ, ἂν ἀληθεύῃ τὸ γενικῶς πιστευόμενον, ὅτι ἐν τῶν ἡττον σεμνῶν μυθιστορημάτων του αἰνίττεται μίαν τῶν ἐπισημοτέρων κυριῶν τοῦ ἐν Παρισίοις διπλωματικοῦ σώματος, πρωτεύουσης ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ κοινωνίᾳ, μοὶ εἶπεν ὅτι ἀκριβῶς οὕτως ἔχει, καὶ ὅτι, ἐρωτηθεὶς ποτε ἐπιπληκτικῶς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας κυρίας, μεθ' ἧς σχέσις οὐ μικρὰ τὸν συνέδεε, οὐδόλως ἠρνήθη αὐτό, δι᾽ ἰσχυρισθεῖς ὅτι ἦν ἐντὸς τοῦ δικαιώματός του, διότι κυρίαι, αἵτινες ἐκ τοιαύτης περιοπῆς δίδουσι κακὰ παραδείγματα, βλάπτουσι καιρίως τὴν κοινωνίαν. Ἐπειδὴ δ' ἠρώτα τὴν κρίσιν μου περὶ τῶν βιβλίων του, τῷ εἶπον ὅτι μοὶ φαίνονται μὲν ἀνεπίληπτα καὶ ὥραϊα τὸ ὕφος, ἀλλ' ὅπως οὖν ἐλαφρὰ ὑπὸ τὴν ἠθικὴν ἔποψιν. Ἀπέκρουεν ὅμως ὁ κ. Feideau τὴν τοιαύτην ἐκτίμησιν, δι᾽ ἰσχυριζόμενος ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἐστὶν ἠθικώτατος πάντοτε.

— «Ἀληθῶς», εἶπεν ἡ εἰς τὴν συνδιάλεξιν παρευρισκομένη Κ^α Feideau, Πολωνὶς τὸ γένος, εὐφυεστάτη καὶ σπανίας ὥραιότητος, «ὁ σκοπὸς ἐστὶν ἠθικός, ἀλλ' ὁμολόγησον ὅτι, μέχρις οὗ φθάσῃ τις εἰς τὸν ἠθικὸν τοῦτον σκοπόν, ὁ ἀναγνώστης διέρχεται διὰ πλείστων ἀνηθικοτήτων».

Πολύτιμος γνωριμία μοὶ ἦν ἡ τοῦ κ. Ῥαβαισῶνος, Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τοῦ Λούβρου, ὅστις πολλάκις μὲ περιέφερεν εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ, καί, ἐν ἄλλοις, μοὶ ἐπέδειξε

τὴν ἀπροσδόκητον θεραπείαν, ἣν ἡ ἐπανάστασις ἐπέφερεν εἰς τήν, κατ' αὐτόν, ἀπὸ τῆς εὐρέσεώς της ἐστρεβλωμένην Ἀφροδίτην τῆς Μήλου. Τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς, ἵνα σωθῇ ἐκ τῶν καταστροφῶν, αἷς ἡπεύλουν αἱ ἄγριαι παραφοραὶ τῆς ὀχλοκρατίας, εἶχε ριφθῇ καὶ κατακλεισθῇ εἰς ὑπόγεια, ὅπου ἡ ὑγρασία ἐξεκόλλησε τὰ δύο τεμάχια, ἐξ ὧν συνέκειτο, καὶ τότε ἐφάνη ὅτι αὐτά, ἀφ' οὔτου τὸ ἄγαλμα ἐστὶ γνωστόν, εἶχον συγκολληθῇ δι' ἀσβέστου, ἥτις, παρεντεθεῖσα, διέστρεφε τὴν θέσιν τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος· ἥδη δ' ἀποπεσοῦσα, ἀνέδειξεν αὐτό, οἷον ὑπὸ τοῦ τεχνίτου ἐπλάσθη, πολὺ εὐγενέστερον τὴν κίνησιν καὶ πολὺ χαριέστερον.

Εἰς δὲ τῶν ἐξοχωτέρων ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας, δι' οὗ τὴν γνωριμίαν καὶ τὴν σχέσιν εὐτυχῆς ἐλογίσθην, ἦν ὁ Γυζῶτος, διάφορος, ἀλλ', ὥς ἐδυνήθην νὰ τὸν ἐκτιμήσω, οὐχὶ κατώτερος τοῦ Θιέρσου, οὔτε κατὰ τὴν πολυμαθειαν, οὔτε κατὰ τὴν ἱκανότητα, οὔτε κατὰ τὴν εὐφυΐαν, ἥτις παρ' αὐτῷ μοὶ ἐφαίνετο ἥττον ἴσως ὀξεΐα, ἀλλ' ἐμβριθεστέρα ἢ παρ' ἐκείνῳ. Γνωστόν ὅτι, ἐρωτηθεὶς ποτε, ἂν ἀνέγνω τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ Θιέρσου, ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἀναγινώσκει μυθιστορίας. Ὅσάκις οἱ δύο ἀπηντῶντο εἰς συναναστροφάς, ἀξιοθαύμαστος ἦν ἡ φιλοφροσύνη καὶ ὁ σεβασμός, ὃν ἐπεδείκνυον πρὸς ἀλλήλους· ἀλλ' ὁ Γυζῶτος ἔμενεν ἐκ συστήματος μακρὰν τῶν πραγμάτων, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι, ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, ἐθεώρει περατωθὲν τὸ πολιτικὸν στάδιόν του, προσπαθήσας τότε τὸ κατὰ δύναμιν νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἰδέας του, θεωρῶν δὲ πάντα τὰ ἔκτοτε συμβάντα, ὥς ἐπιβλαβῇ τῇ Γαλλίᾳ, δι' ὃ καὶ ἤθελε νὰ μένῃ ἀμέτοχος εἰς αὐτά.

Εἰς ἐωθινὰς φιλολογικὰς συναναστροφάς, αἷς συνεκάλει ἐνίοτε ἡ ἀρχαία φίλη μου, Κα Λενορμάν, παρ' ἑαυτῇ, ἐν τῷ καταστήματι τῆς Ἀκαδημίας, ὅπου τῇ ἐπετράπη νὰ κατοικῇ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της, ἤκουσα ἐνίοτε τὸν Γυζῶτον ἀναγινώσκοντα ἔργα ἢ ἀποσπάσματα ἔργων του, καὶ ἐθαύμαζον πάντοτε, πλὴν τοῦ πλούτου τῶν γνώσεων καὶ τοῦ κάλλους τῆς φράσεως, τὴν εὐθύτητα καὶ τὸ ἀπρόλεπτον τῆς κρίσεως αὐτοῦ· οὕτως, ὅτε μᾶς ἀνέγνω πραγματείαν τινὰ σοφὴν περὶ Ἀγίου Αὐγού-

στίνου, ἐδικαιούμεθα ν' ἀμφιβάλλωμεν, ἂν ἦτο ἀνεξίθρησκος καὶ φιλοδίκαιος διαμαρτυρόμενος ἢ καθολικὸς ὁ συγγράψας.

Κατὰ τὴν ἄφιξίν μου εἰς Παρισίους, γενικῶς ἐλέγετο ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ κ. Γυζώτου, ὅστις τότε ἦν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Τμηματάρχης ἐπὶ τῶν ξένων θρησκευμάτων, διωρίζετο Πρέσβυς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ἦλθε πρὸς με, ἵνα μοὶ ζητήσῃ πληροφορίας περὶ τῶν ἐκεῖ· ἀλλ' ὁ καιρὸς παρήρχετο καὶ ὁ διορισμὸς δὲν ἐγένετο, εἰ καὶ ἐγὼ ἐβεβαίωσα τὸν Ὑπουργὸν ὅτι, καθ' ὅσον ἤξευρον, ἡ ἐκλογή θὰ ἦτο λίαν ἀρεστὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔμαθον ὅμως, μετ' οὗ πολὺ, ὡς διαδιδόμενον, ὅτι ὁ νέος Γυζῶτος, ἔχων ἄλλοτε χρέη, εἶχε προσφύγῃ εἰς τὴν Αὐτοκρατείραν, ἥτις τὰ ἐπλήρωσε, καὶ τοῦτο, εἰ καὶ ἀπλῶς μόνον ἀποδεικνύον τὴν ὑπόληψιν τῆς Αὐτοκρατείας πρὸς τὸν γέροντα Γυζῶτον, οἱ ἄκροι δημοκράται ἐθεώρησαν ὡς ἔγκλημα, καὶ ὁ Θιέρσος, πιστεύω ὅτι ἀκουσίως ἀπέστη τοῦ διορισμοῦ. Ταῦτα ἀκούσας, ἀπῆλθον πρὸς τὸν Γυζῶτον, τὸν πατέρα, καὶ τὰ διεκοίνωσα αὐτῷ, ἵνα ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα. Ἀλλὰ μοὶ εἶπεν ὅτι ταῦτα εἰσὶν ἐπίνοιαι συκοφαντικαί, διότι, ὅσα χρέη καὶ ἂν εἶχεν ὁ υἱὸς του, τὰ ἀπέτισεν ὁ ἴδιος, ὁ πατήρ, εἴτε εἰς τοὺς ἔχοντας λαμβάνειν, ἢ εἰς τοὺς δανείσαντας αὐτῷ τὰ πρὸς πρώτην ἀπότισιν, ἐννοῶν οὕτω τὴν Αὐτοκρατείραν. Ὅπως δὴποτε ὅμως ὁ διορισμὸς δὲν ἐγένετο.

Μετὰ ταῦτα δέ, ἀπελθὼν ὁ Γυζῶτος εἰς τὸ κτῆμά του Valrichau, μοὶ ἐμήνυσε, διὰ τῆς Κας Λενορμάν, ὅτι, ἂν ἤθελον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ ἐκεῖ, μετὰ πλείστης εὐχαριστήσεως θὰ μ' ἐδέχετο. Οὕτω, τῇ 2 Ὀκτωβρίου ἀπῆλθον περὶ τὰς 11 π. μ. διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καί, διελθὼν διὰ τῆς πόλεως Lisieux, ἔφθασα μετὰ μίαν ὥραν ἐκεῖθεν κατὰ τὰς 4 μ. μ. εἰς τὴν ἑπαυλιν, ἥτις, εὐρυχωροτάτῃ μὲν ἦν, εὐπορίαν ἐλέγχουσα, καὶ ὑπὸ κήπων καὶ παραδείσων ἐκτεταμένων περιστοιχιζομένη, ἀλλ' ἀφελὴς τὸν καταρτισμὸν καὶ ἀνεπίδεικτος, ἔχουσά τι πατριαρχικοῦ χαρακτῆρος.

Ἀφικθέντα, μὲ ὑπεδέχθη κατ' ἀρχὰς ἡ Κ^α de Witte, θυγάτηρ τοῦ κ. Γυζώτου, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ ἴδιος, καὶ διὰ τῶν δωματίων, ἅτινα διετήρουν λείψανα τῆς ἀρχαίας του πολιτικῆς ἐπισημότητος, καὶ μεγάλας εἰκόνας, δωρηθείσας αὐτῷ ὑπὸ ἡγεμόνων

μεθ' ὧν εἶχε διατελέσῃ εἰς σχέσεις, οἷον τὴν τοῦ Mehmet Ali, τὴν τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἰσπανίας, διὰ τὰς ἐνεργείας του, ὡς πρὸς τὰ Ἰσπανικὰ συνοικέσια κτλ., μ' ἔφερεν εἰς τὸν κοιτῶνά μου, καὶ ἐκεῖ, ἐκ τῆς πλουσίας βιβλιοθήκης του, ἦν πᾶσαν εἶχεν εἰς τὴν ἔπαυλιν ταύτην, μοὶ προσεκόμισε πρὸς ἀνάγνωσιν, καθ' ἃς στιγμὰς θ' ἀνεπαυόμην, τὸν Ἀγαμέμνονα τοῦ Αἰσχύλου, καὶ προσέτι τὰ πρῶτα κεφάλαια τῆς Ἱστορίας τῆς Γαλλίας, ἣν ὁ ἴδιος συνέγραφε πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἐγγόνων του. Εἶτα δέ, κληθεὶς, κατήλθον εἰς τὸ γεῦμα, ὅπου, πλὴν τοῦ Κου Γυζώτου, παρεκάθητο καὶ ὁ γαμβρός του κ. de Witte, Δήμαρχος καὶ Νομαρχικὸς Σύμβουλος, μετὰ τῆς Κας de Witte καὶ δύο νέων καὶ ὠραίων θυγατέρων των, καὶ ἀγγλίστις, Miss Martin, μεταφραστίς τῶν συγγραμμάτων τοῦ Γυζώτου εἰς τὸ Ἀγγλικόν. Περίεργος δὲ σύμπτωσις ὅτι, καὶ τῆς δευτέρας θυγατρὸς τοῦ Γυζώτου, ἦν μετὰ ταῦτα μόνον ἐγνώρισα, ὁ σύζυγος ἐπίσης de Witte ἐκαλεῖτο, εἰ καὶ οὐδεμίαν εἶχε μετὰ τοῦ πρώτου συγγένειαν, καὶ οὐδὲ Γάλλος καὶ ἦν, ἀλλὰ Βέλγος.

Τ Διαρκοῦντος τοῦ γεύματος πολλὰ περὶ πολιτικῆς διελέχθημεν, καὶ ἐν πλήρει πεποιθήσει ὁ κ. Γυζώτος ἐξέφραζε τὴν γνώμην, ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ κυριαρχία δὲν ἐδύνατο νὰ διαρκέσῃ ἐν Εὐρώπῃ. Μεγάλως δὲ μοὶ ἐπῆνει τὸν νοῦν καὶ τὴν πολιτικὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ Κωλέτη, ὃν καὶ ὡς Πρέσβυν εἶχε γνωρίσῃ ἐν Παρισίοις. Περὶ δὲ τῆς Γαλλίας μοὶ ἔλεγεν ὅτι Ἑρρίκος ὁ Ε' καὶ δικαίωμα καὶ καθῆκον εἶχε νὰ καθήσῃ εἰς τὸν θρόνον αὐτῆς, — ἀλλ' ὅτι ἀφρόνως, διὰ τῆς διαγωγῆς του, ἔκλεισε τὴν θύραν ἐμπρὸς του. Τὴν δεκάτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἀπὸσφύρθημεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Τῇ δ' ἐπαύριον, ἡμέρα Κυριακῇ, ὁ οἰκοδεσπότης μοὶ ἐζήτησε συγγνώμην, διότι, πρὸ τοῦ προγεύματος, ὥφειλε ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπου ἐτέλει κοινὴν προσευχὴν μετὰ πάντων τῶν συνοίκων. Ἀλλὰ τὸν ἠρώτησα, ἄν, σύνοικος ὢν καὶ ἐγὼ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, δὲν εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ παρευρεθῶ ἐπίσης εἰς τὴν προσευχήν, ὅπερ μετὰ πλείστης χαρᾶς παρεδέχθη. Ἀνέβημεν λοιπὸν εἰς τὸ δωμάτιον, ἀφελῶς διεσκευασμένον, μετὰ πάσης τῆς οἰκογενείας, ἐγὼ καὶ πᾶν τὸ προσωπικὸν τῆς οἰκιακῆς καὶ ἀγροτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ ὁ κ. Γυζότος, εἰς τὸ γραφεῖόν του

καθεσθείς, ἀνέγνω ἐν κεφάλαιον τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ μετὰ τοῦτο, ἐξ ἑτέρου βιβλίου, δημηγορίαν τινὰ Γάλλου ἱεροκέρουκος. Εἶτα δὲ ἡ Κ^α de Witte, γονυπετήσασα, καὶ τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἀνάκλιτρον στηρίξασα, ἀπήγγειλεν ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν λίαν εὐγλωττον προσευχήν, ἐν ᾗ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐπὶ κλήσις τῆς θείας εὐλογίας ἐγίνετο καὶ ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν, ὅσοι καὶ εἰς ἀλλοτρίας ποίμνας ἀνῆκον, καὶ ὑπ' ἄλλους τύπους λατρείας ἐδόξαζον τὸν Θεὸν (οἷος ἦμην ἐγώ, φέρ' εἰπεῖν). Οὕτως ἔληξεν ἡ τελετή. Ὅτε δὲ εἶπον εἰς τὴν θυγατέρα τῆς Κ^{ας} de Witte, πόσον ἐθαύμασα τὴν μνήμην τῆς μητρὸς της, ἣτις ἀπροσκόπτως ἀπήγγειλε τὴν μακροτάτην ἐκείνην προσευχήν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τῆς προσευχῆς ταύτης τὴν ἔξοχον καλλιέπειαν, καὶ ἠρώτησα ποῦ αὕτη ἐστὶν ἐκδεδομένη, μοὶ ἀπήντησεν ἡ νέα κόρη ὅτι, οὐχὶ ἐκ μνήμης, ἀλλ' αὐτοσχεδίως ὠμίλησεν ἡ Κ^α de Witte, ὥς πράττει πᾶσαν Κυριακήν, πάντοτε ἄλλα καὶ πάντοτε θαυμάσια καὶ κατανυκτικώτατα λέγουσα. Προσέτι δὲ καὶ συγγράφει ἡ ἀξιόλογος αὕτη κυρία, ἰδίως ἀναγνώσματα διὰ παιδιά. Ἐκ τῶν ἔργων της τούτων, ὅτε τῇ εἶπον ὅτι ἤκουσα περὶ αὐτῶν, εὐηρεστήθη νὰ μοὶ δωρήσῃ δύο τομίδια, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι αὐτῶν προτιμοτέρας εὔρον τὰς αὐτοσχεδίους της προσευχάς. Προσέτι δὲ καὶ μετὰ τὸν, μετ' οὐ πολὺ, ἐπελθόντα θάνατον τοῦ πατρὸς της, συνεπλήρωσεν ἡ ἰδία καὶ ἐξέδωκε τὴν γαλλικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν.

Μετὰ δὲ τὴν προσευχήν, κατήλθομεν εἰς πρόγευμα, καὶ περὶ τὰς 3 πάλιν εἰς ἄριστον· μεταξὺ δ' αὐτοῦ καὶ τοῦ γεύματος, μὲ περιήγαγεν ὁ Γυζότος εἰς τὸν μέγαν του κῆπον, οὗ, ὥς μοὶ εἶπεν, εἶχε φυτεύσῃ ὁ ἴδιος ὅλα τὰ δένδρα, καὶ περιέτρεξε μετ' ἐμοῦ τοὺς περικειμένους δασώδεις λόφους, καὶ διὰ τοῦ μακροῦ τούτου περιπάτου ἐξηκολούθουν καὶ αἱ σπουδαῖαι συνδιαλέξεις, καθ' ἃς ἐθαύμαζον τοῦ ἀνδρὸς τὴν βαθύνοιαν.

Μετὰ τὸ γεῦμα δ' ἔψαλον πρὸς τὸ κύμβαλον ἡ μία τῶν νεανίδων καὶ ἡ Κ^α Martin, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν, μετὰ τὸ πρόγευμα, παρατεθὲν ἐνωρίτερον ἔνεκα ἐμοῦ, κατὰ τὰς 11 1/2 ἀπῆλθον, ἐπανερχόμενος εἰς Παρισίους μετὰ τοῦ κ. de Witte, μιᾶς τῶν θυγατέρων της, καὶ τῆς Κ^{ας} Martin.

Ἄλλος δὲ τῶν ἐπισημοτάτων ἀνδρῶν, ὃν ἐπεσκέφθην, ἅμα μαθὼν τὴν εἰς Παρισίους ἐπιδημίαν του, τῇ 29 Σεπτεμβρίου, ἦν ὁ Δοῦξ τῆς Ὠμάλης, μεθ' οὗ εἶχον ἄλλοτε γνωρισθῆ ἔν Ἀθήναις, ὅστις, ὥς πάντες οἱ Ὁρλεανίδαι, ἐπὶ Ναπολέοντος ἔζων μακρὰν τῆς Γαλλίας, ἐπὶ τῆς Δημοκρατίας δ' ἐπανῆλθον, ἐπωφελούμενοι ἐκ τῆς ἰσονομίας, καὶ ἴσως, ἵνα ἐπωφεληθῶσι καὶ ἐκ τῆς πιθανῆς νομιζομένης καταργήσεως αὐτῆς.

Τὸν Δοῦκα δὲν εὔρον τότε. Μετά τινος δ' ἡμέρας, ἐπιστρέφων ποτὲ οἴκαδε, εἶδον κύριόν τινα ἐπόμενόν μοι ἐπὶ τῆς κλίμακος. Ὅτε δέ, θεὶς τὴν κλεῖδα, ἥνοιγον τὴν θύραν, μ' ἐπλησίασε καὶ ἀνεγνώρισά τὸν Δοῦκα, ἐρχόμενον εἰς ἀπόδοσιν τῆς ἐπισκέψεως. Τὸν παρουσίασα ἐπομένως εἰς τὴν σύζυγόν μου, καὶ μακρὰς εἶχομεν συνδιαλέξεις, καθ' ἃς μοι εἶπεν ὅτι, ἀπ' ἀρχῆς, μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Αὐτοκράτορος, ἡ Γαλλία ἔπρεπεν ἄλλην νὰ λάβῃ διεύθυνσιν, τὰ παρόντα δὲ μόνιμα δὲν δύνανται νὰ ᾧσιν, οὐχ ἥττον ὅμως πρέπει νὰ ὑποστηριχθῶσιν ὑπὸ πάντων τῶν πατριωτικῶς φρονούντων, καὶ πολλοὺς εἶπεν ἐπαίνους ὑπὲρ τῆς ἱκανότητος τοῦ Θιέρσου. Ἐπανελημμένως δὲ προσεκλήθην εἰς τὸ γεῦμα καὶ τὰς συναναστροφάς του· ἀλλ' ἡ Δούκισσα δὲν ὑπῆρχε πλέον, ὥς οὐδ' ὁ πρωτότοκος τῶν υἱῶν του, ὁ πεπαιδευμένος Δοῦξ de Chartres,

Ἀναγούς δὲ τοῦ Κόμητος τῶν Παρισίων τὸ βιβλίον «Damas et le Liban», ἐμβριθῶς γεγραμμένον καὶ σπουδὴν τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐλέγχον, ἐπεζήτησα καὶ τοῦ ἡγεμόνος τούτου τὴν γνωριμίαν καὶ εὔρον ἐν αὐτῷ ἄνδρα ἐμβριθῆ τὸ πνεῦμα καὶ θετικόν, ὥς γερμανόν, πρόφρονα δὲ καὶ λεπτὸν τοὺς τρόπους, ὥς Γάλλον, καὶ κεκτημένον τ' ἀπαιτούμενα προσόντα, ἵνα φέρῃ τὴν Γαλλίαν εἰς τὴν εὐθεϊαν ὁδόν, ἃν ποτε ἐκαλεῖτο ν' ἀναλάβῃ τὰς ἡνίας αὐτῆς. Καὶ μοι εἶπε μὲν ποτε ὁ ἴδιος, ὅτι ὁ μόνος νόμιμος καὶ δυνατὸς Βασιλεὺς διὰ τὴν Γαλλίαν, ἂν ἡ Γαλλία ἐπανήρχετο εἰς τὴν Βασιλείαν, ἦν Ἐρρίκος ὁ Ε', ἀλλὰ διὰ τούτων συνηγόρει ὑπὲρ τῆς νομίμου Βασιλείας, τῆς μόνης ἐν ἀσφαλεῖ τιθείσης τὴν χώραν κατὰ τῶν ὀχλοκρατικῶν κυματισμῶν, συγχρόνως δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δικαίου εἰς τὸν θρόνον, διότι τοῦ ἀτέκνου κόμητος Chambort ἦν αὐτὸς ὁ ἄμεσος νόμιμος διάδοχος. Ἐξῆ δ' ἀφε-

λέστατα, καὶ ὅτε τὸν ἐπεσκεπτόμην μετὰ τῆς συζύγου μου, εὐρίσκομεν μετ' αὐτοῦ καὶ τῆς Δουκίσσης, ἣτις ἦν χαριεστάτη καὶ φιλοφρονεστάτη, τὰ δύο μικρά των παιδία, παίζοντα ὑπὸ τοὺς πόδας των.

Καθ' ἣν ἡμέραν εἶχον προσκληθῆ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως εἰς Γερμανίαν, εἶδον, μετὰ χαρᾶς, ἀφικθέντα εἰς Παρισίους τὸν κ. Δ. Μελετόπουλον, Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐπαύριον μόνον ἀνεχώρησα, τὸν ἐφιλοξένησα τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καί, ὁδηγήσας αὐτὸν εἰς Βερσαλίας, τὸν παρουσίασα εἰς τὸν κ. Θιέρσον, καὶ εἶτα ἐν Παρισίοις εἰς πολλοὺς τῶν Διπλωματῶν, καὶ τῷ ἐπρομήθευσα εἰσιτήριο εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν.

Ὅτε δ' ἐπανῆλθον ἐκ Γερμανίας, μοὶ ἔδειξεν, ὃ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ σχοινοτενὲς ὑπόμνημα τοῦ Σαριπόλου περὶ τῶν Λαυρεωτικῶν καὶ ἄλλο ἐδικόν του, οὐχ ἥττον μακρόν, ὃ προὔτίθετο νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὸ κατ' ἐμέ, ἐπροσπάθησα νὰ τὸν ἀποτρέψω πάσῃ δυνάμει, διότι ἔκρινον ταῦτα διακινδυνεύοντα τὴν πρόοδον τῆς ὑποθέσεως, ὥς εἶχον διεξαγάγῃ αὐτήν, καί, ὅτε ἐπέμεινε ν' ἀπέλθῃ πρὸς τοῦτο πρὸς τὸν κ. Rémusat, ἀπέφυγον νὰ παρευρεθῶ εἰς τὴν συνέντευξιν, μὴ εὐρεθῶ εἰς θέσιν ν' ἀντικρούσω, ἢ, σιωπῶν, νὰ κυρώσω, ὅσα ἐθεώρουν δυνάμενα νὰ βλάψωσι τὴν πορείαν τῆς δυσκόλου διαπραγματεύσεως. Τοῦ κ. Σαριπόλου τὸ ὑπόμνημα, ἐν πολλοῖς πρὸς τὸ ἐμὸν ἀντιφάσκον, ἀδεξίως καὶ σοφιστικῶς διέστρεφε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀπέληγεν ἐν τοῖς συμπερασμοῖς καὶ ταῖς ἀπαιτήσεσί του εἰς ὑπερβολάς, αἵτινες, εἰς οὐδὲν ὠφελοῦσαι, ἦν ἐπόμενον νὰ διαθέτωσι κατὰ τοῦ δικαίου ἡμῶν.

Καὶ τῷ ὄντι, ὁ κ. Ῥεμυζά, ἀφ' οὗ ἀνέγνω τὰ ὑπομνήματα ταῦτα, μετεπείσθη ἐντελῶς καθ' ἡμῶν, καὶ εἰς ὅσα καὶ ἂν τῷ ἔλεγον ἔπειτα, μοὶ ἀντέταττε πάντοτε αὐτά, ὥς ἐξηγοῦντα τὴν γνώμην καὶ ἄποψιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καθ' ὃ δοθέντα ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, φέροντος εἰς τὰ ἐπισκεπτήριά του *Envoyé en mission extraordinaire auprès du gouvernement français*, χωρὶς ὅμως

οὐδὲν περὶ τούτου νὰ μοὶ γνωστοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου.

Ἐξηκολούθησα δέ, μετὰ ταῦτα, προσπαθῶν νὰ ἐλαττώσω τὰς ἐκ τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν κοινοποιήσεων ἐντυπώσεις, καὶ ὁ κ. Ῥεμυζά, ὃν παρεκάλουν νὰ δώσῃ προσεχὲς τέλος εἰς τὴν ὑπόθεσιν, μ' ἐπληροφόρησεν ὅτι ἀνέθηκε τὴν ἐξέλεγξιν αὐτῆς εἰς τὸν παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Διευθυντὴν τοῦ Τμήματος τῶν Ἀμφισβητουμένων διοικητικῶν ὑποθέσεων, κ. Villefort, ὅστις, ὅτε τὸν ἐπεσκέφθην, τῇ 2 Νοεμβρίου, μοὶ εἶπεν ὅτι ἐγνώριζεν ἀπὸ πολλοῦ τὸν κ. Σαρίπολον καὶ μικρὰν εἶχεν ἰδέαν περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν μὲν ἐθεώρει ἀσθενέστατον, ἐμὲ δὲ λίαν ἐπικίνδυνον ἀντίπαλον τῶν ἀξιώσεων τῶν Γάλλων ἐπὶ τοῦ Λαυρίου. Εἰς μεταγενεστέραν δ' ἐπίσκεψίν μου μοὶ εἶπεν ὅτι ἡσχολεῖτο εἰς σύνταξιν ὑπομνήματος, οὗ τὰ συμπεράσματα ἦσαν ἐναντίον ἡμῶν.

Ὅτε δέ, κατὰ Δεκέμβριον, φήμη διεδόθη ὅτι ἡ Γαλλία ἔμελλε νὰ πέμψῃ πλοῖα, ἵνα βιάσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς ἱκανοποίησιν τοῦ κ. Ροῦ, ὁ κ. Ῥεμυζά, πρὸς ὃν ἀπετάθην, εἰπὼν ὅτι δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω τὸ ἄκουσμα, μὲ καθησύχασεν ὥς πρὸς αὐτό.

Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ἀθήνας ὁ κ. Μελετόπουλος, διενήργησε τὸν διορισμόν, ὥς Προξένου εἰς Βερσαλίαν, ὅπου ὅμως ἀληθῶς οὐδενὸς Προξένου ἀνάγκην εἶχομεν, τοῦ Marquis de Croisier, νέου καλοῦ κἀγαθοῦ καὶ πεπαιδευμένου, ἀλλ' ἐντελῶς ἀπείρου καίπως κενοδόξου, ὥστε καὶ πολλὰς ἤκουσα παρατηρήσεις παρὰ τῶν Πρέσβεων, ὅτε ποτε, ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ μου ἐννοεῖται, ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς ἐγκύκλιον, δι' ἧς ἡρώτα, ἂν ἤθελον τὸν δεχθῇ διορίζόμενον Πρέσβυν τοῦ Monaco! Ἀλλοτε δ' ἦλθε πρὸς ἐμέ, φέρον παράσημον, καί, ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου, μοὶ εἶπεν ὅτι ἦν τοῦ Μαυροβουνίου. Γνωρίζων δ' ὅτι ὑπῆρχε τότε ἐν Παρισίοις ἐταιρεία τυχοδιωκτῶν, πωλοῦσα τοιαῦτα ἀνύπαρκτα παράσημα, τὸν παρεκάλεσα νὰ καταθέσῃ αὐτὸ ἀμέσως καὶ νὰ μὴ τὸ φορέσῃ πλέον ποτέ, ἄλλως θὰ ἠναγκαζόμην νὰ ζητήσω εἰς Ἀθήνας νὰ τῷ ἀφαιρεθῇ ὁ τίτλος τοῦ Ἑλλήνος Προξένου.

Ἐπεσκέφθην δ' ἐν Νοεμβρίῳ καὶ τὴν κυρίαν Ῥεμυζά, ἑγγονον τοῦ Λαφαγιέτ, καὶ εὗρον αὐτὴν κυρίαν ἀφελῶς ἀξιοπρεπῇ καὶ ἐξόχου νοός. Ἐν τῇ πρώτῃ δ' ἐπισκέψει, ἐν ἄλλοις, μοὶ ἐξέ-

ῥασε τὴν πεποίθησίν της ὅτι οἱ Τοῦρκοι δὲν πρέπει νὰ μεί-
ωσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἐν μέσῳ δὲ τῶν πολλῶν σπουδαίων ἐργασιῶν μου, περὶ τὰ
ἑλὴ τοῦ Αὐγούστου μοὶ ἦλθε διαταγὴ τοῦ Ὑπουργείου νὰ
ῤροντίσω περὶ ἀποστολῆς εἰς Ἀθήνας... θεατρικοῦ θιάσου με-
λοδραματίου (vaudeville)! Ἀλλὰ τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν δὲν εἶχον
τόθεν ν' ἀρχίσω καὶ εἰς τίνα περὶ τούτου ν' ἀποταθῶ. Ἐπεσκέφθην
τὸν Πρέσβυν τοῦ Σὰν Μαρίνου, Ἰταλὸν τὴν καταγωγὴν, Μαρκή-
σιόν τινα πλούσιον, καί, ὥς ἔμαθον, ζωηρὰς διατηροῦντα σχέσεις
μετὰ τῶν διαφόρων σκηνῶν Παρισίων. Συμφώνως δὲ πρὸς τούτου
τὰς ὁδηγίας ἐπεσκέφθην κυρίαν τινα τοῦ Ἰταλικοῦ μελοδράματος, ἧς
μοὶ ἔδωκε τὴν διεύθυνσιν, οὐ μακρὰν τῆς οἰκίας μου οὖσαν, κυρίας
ἦν μοὶ παρέστησεν, ὥς ἔμπειρον καὶ ἐπιρροὴν ἐξασκοῦσαν εἰς
τὰ τοῦ Θεάτρου. Ἐπορεύθην λοιπὸν πρὸς αὐτήν, καὶ ὅτε εἰσῆλθον
εἰς τὸν πρῶτον δόμον μιᾶς τῶν καλητέρων οἰκιῶν τοῦ Boule-
vard Malesherbes, εὗρον τὴν αἴθουσαν τόσον πολυτελῶς καὶ
φιλοκάλως συνεσκευασμένην, ὥστε ἐφοβήθην μὴ ἡπατήθην,
ὥς πρὸς τὴν οἰκίαν ἢ τὴν κλίμακα, καὶ ἤμην παρὰ τινι τῶν ἀρι-
στοκρατικωτέρων οἰκογενειῶν. Προσελθοῦσα ὅμως ἡ ἰδία, μὲ
καθησύχασε, βεβαιώσασά με περὶ τῆς ταυτότητός της, καὶ εὐγενέ-
στατα μοὶ ὑπεσχέθη νὰ ἐρευνήσῃ, περὶ οὗ ἤθελον νὰ ἔχω πλη-
ροφορίας, καὶ νὰ μοὶ δώσῃ αὐτὰς τὴν ἐπαύριον. Ἐπανῆλθον
λοιπὸν τὴν ἑσπέραν τῆς ἐπιούσης, καὶ εὗρον παρ' αὐτῇ τὴν
ἀδελφήν της καὶ δύο κυρίους. Μᾶς διηγήθη δὲ ὅτι τὴν πρωΐαν,
διερχομένη διὰ τοῦ Δημοπρατηρίου, εἶδεν ἐκεῖ εἰκόνας πωλου-
μένας, αἵτινες τῇ ἤρεσαν, καὶ ἠγόρασέ τινας αὐτῶν διὰ τρισχίλια
φράγκα· τόσῳ ἄφθονον εἶχε τὸν χρυσὸν ἢ ἰέρεια τῆς Θαλείας. Προ-
θύμως δὲ μᾶς εἰσήγαγεν εἰς τὸν κοιτῶνα της, καὶ μᾶς ἔδειξεν
αὐτάς, οὐχὶ λίαν ἐπὶ σεμνότητι αὐστηράς. Εἰς ἐμὲ δ' ἐσύστησε ἓνα
τῶν καλητέρων θεατρικῶν μεσιτῶν, καί, εὐχαριστήσας διὰ ταύτην τὴν
πληροφορίαν, ἀνεχώρησα χωρὶς ποτε ἄλλοτε νὰ ἰδῶ τὴν κυρίαν.

Τότε δὲ περίπου ἦλθε καὶ ὁ Ταβουλάρης ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῷ
αὐτῷ σκοπῷ τῆς μισθώσεως θιάσου, καὶ ἐσχέτισα αὐτὸν μετὰ
τοῦ μεσίτου, δι' οὗ ταχέως κατωρθώθη τὸ σκοπούμενον.

Οὐ μικρὸν δὲ μ' ἐξέπληξεν, ὥς πρὸς τὰ ἥθη καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Διονυσιακοῦ τούτου κόσμου, εἰς ὃν κατὰ πρῶτον τότε ἐβύθιζον τὸ βλέμμα, ὅτι, ὅτε τὴν πρώτην ἡμέραν ὁ μεσίτης, ἐξελθὼν διὰ τινὰ ἄλλην ὑπηρεσίαν, μὲ ἀφῆκε μόνον εἰς τὸ δωμάτιον, νεάνις τις, καθημένη εἰς τὴν ἄλλην γωνίαν, μὲ ἠρώτησεν, ἂν προτίθεμαι νὰ πέμψω θίασον καὶ ποῦ. Ὅτε δὲ τῇ εἶπον ὅτι εἰς Ἀθήνας, μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι θὰ ἐπεθύμει πολὺ νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, ἂν δὲν εἶχεν ἤδη ὑπογράψῃ συμβόλαιον διὰ Βρυξέλλας· ἀλλ' ἠθέλησε νὰ μάθῃ, οὐχ ἦτιον, ἂν ὑπῆρχον πλούσιοι ἐν Ἀθήναις.

«Ἰκανῶς πλουσία εἶναι», τῇ ἀπεκρίθη, «ἡ πόλις, ὥστε νὰ μετακαλῇ ξένους ἡθοποιούς».

«Δὲν ἐρωτῶ», μοὶ εἶπε, «περὶ τῆς πόλεως. Οἱ μισθοί, οἵτινες μᾶς δίδονται, εἰσὶ μηδαμινοί, καὶ οὐδόλως θὰ μᾶς ἐπῆρκουν, ἂν δὲν ὑπῆρχον εἰς τὰς πόλεις, ἔνθα μεταβαίνομεν, πλούσιοι ἀναπληροῦντες αὐτούς».

Ὡς πρὸς τοῦτο τῇ ὁμολόγησα τὴν ἄγνοιάν μου· καὶ ἀφ' οὗ εἶχε συνομολογήσῃ συμβόλαιον μετὰ Βρυξελλῶν, ἔκρινα περιττὸν νὰ ἐξακολουθήσω τὴν μετ' αὐτῆς συνδιάλεξίν μου.

Θλιβερὸν δὲ καθῆκον ἐξεπλήρωσα τῇ 9 Σεπτεμβρίου, πορευθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς μου Ζωῆς καὶ μετὰ τῆς οἰκογενείας Καρατῆς εἰς Chantilly, εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ καταστήματος τῶν ἐνεῶν, εἰς ὃ διέμενε καὶ ὁ δυστυχὴς υἱὸς τοῦ δικηγόρου Πλατῆ, νεανίας περίπου δεκαοκταετῆς, ἀλλ', ὥς φαίνεται, ἀνίατος. Παρήγορον δ' ἐφ' ἡμῶν ἀπετέλεσεν ἐντύπωσιν ἡ φιλόανθρωπος διαγωγή τῶν διευθυντῶν πρὸς τοὺς ἐκεῖ κατακλείστους ἀποκλήρους τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Μετ' οὐ πολὺ δ' ἐπεσκέφθην περὶ τοὺς Παρισίους ἕτερον κατάστημα, φρενοβλαβῶν ἐκεῖνο, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν διατελοῦν τοῦ Ἑλληνοῦ κ. Ρώτα. Ἐν προγενεστέροις χρόνοις ὁ κ. Ρώτας ἐβοήθει τὴν πρὶν διευθύντριαν καὶ ἰδιοκτῆτιν τοῦ καταστήματος, ἣτις, ἐξ εὐγνωμοσύνης, ἐν τῇ διαθήκῃ της τῷ ἀφῆκε τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ καταστήματος καὶ τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ, ὃ δὲ ἐξηκολούθησε διέπων αὐτὸ μετὰ πλείστης εὐσυνειδησίας καὶ πείρας καὶ ἱκανότητος.

Χαρακτηριστικὸν δὲ διὰ τὴν τότε κατάστασιν τῆς Γαλλίας μοὶ ἐφάνη, ὅτε ἐπεσκέφθην ἐν ἀξιόλογον ἐπιπλοποιεῖον, ν' ἀκούσω τοῦ ἐργοστασιάρχου, ἀνήκοντος εἰς τὴν τάξιν τοῦ λαοῦ, οἰκτρὰν νὰ μοὶ ἐκθέτῃ τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῶν ἐργατῶν, καὶ τὴν βιομηχανίαν ἐν Γαλλίᾳ λυπηρῶς ὀπισθοχωροῦσαν, ἐν ᾧ, ἐξ ἐναντίας, ἐν Γερμανίᾳ ἤρξατο πολὺ μᾶλλον προκόπτουσα.

Κατ' ἀρχὰς Σεπτεμβρίου ἦλθεν εἰς Παρισίους ὁ τότε Συνταγματάρχης Κορωνάιος, καί, κατ' ἐπιθυμίαν του, ἐζήτησα καὶ ἔλαβον παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν τὴν ἄδειαν δι' αὐτὸν τοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ τῆς πρωτεύουσας τὰ στρατιωτικὰ καταστήματα.

Τὴν 22αν δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπανῆλθεν ὁ Κλέων ἐξ Ἀμερικῆς, διότι κατηργήθη ἡ ἐκεῖ Πρεσβεία, καὶ ἔμεινε παρ' ἡμῖν ἓνα μῆνα, μεθ' ὃν, ἀπελθὼν εἰς Ἀθήνας, διωρίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἀλλ' εὐθὺς μετὰ ταῦτα μετετέθη εἰς Πετρούπολιν, ὅπου μετέβη περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου.

Ἐκ τῶν ἄλλων δὲ νείων μου, οἱ Ἀλέξης καὶ Εὐγένιος τῇ 16 Νοεμβρίου ὑπέστησαν, μετὰ τὰς προφορικάς, καὶ τὰς γραπτὰς ἐξετάσεις εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, καὶ ἔλαβον τούτου τὸ δίπλωμα. Εἰς δὲ τὸν Εὐγένιον, ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ, κ. Ἀ. Ἰωνίδης, ἔγραψε προσκαλὼν αὐτὸν εἰς Λονδῖνον, ἵνα καταλάβῃ θέσιν εἰς τὸ γραφεῖόν του. Ἀλλὰ πεισθέντος ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Παρισίοις ἐπιδημοῦντος φίλου ἡμῶν κ. Ε. Βαλτατζῆ, ὅστις ἐπρότεινε νὰ τὸν παραλάβῃ ὡς γραμματέα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπεποιήθη τὴν προσφορὰν τοῦ κ. Ἰωνίδου, ὅπερ ἀπέβη εἰς βλάβην τοῦ Εὐγενίου, διότι, ἀποσυρθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ κ. Βαλτατζῆ ἀπὸ τοῦ τραπεζιτικοῦ σταδίου, ἔμεινεν αὐτὸς ἄνευ θέσεως. Τότε δέ, τῇ 10 Δεκεμβρίου, ἀπῆλθε πρῶτον μὲν εἰς Ἀννόβερον εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀδελφοῦ του Αἰμυλίου, καὶ ἔπειτα μετὰ τοῦ κ. Βαλτατζῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ τὴν δευτέραν δὲ ταύτην ὑπηρεσίαν μου ἐν Παρισίοις, ἀντὶ τοῦ ἀποβιώσαντος Φ. Ρώκ, γραμματεὺς μου διωρίσθη ὁ Μ. Δραγούμης, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ποτὲ συνεργάτου μου ἐν τῇ Πανδώρα Νικολάου Δραγούμη. Καὶ μοὶ ἦλθεν οὗτος νυμφευ-

θείς Ἑλληνορωσίδα ἐξ Ὀδησσοῦ, τὸ γένος Νοβικόφ, ἣτις ἦν καλὸν στοιχεῖον, προστεθὲν εἰς τὴν Πρεσβείαν.

Εἷς ἐκ τῶν λογίων νέων, τῶν περὶ τὴν νεοελληνικὴν ἀσχολουμένων ἐν Παρισίοις, ἦν ὁ Μαρκήσιος de Queux de St Hilaire, οὗ καὶ ἡ λίαν προβεβηκυῖα μήτηρ, ὅτε τὸ πρῶτον τὴν ἐπεσκέφθην, Ἑλληνιστὶ μὲ προσωμίλησεν. Ἐπεχείρησε δ' ὁ νέος Μαρκήσιος νὰ μεταφράσῃ γαλλιστί, εἰς τὸ πεζόν, τοῦ «Κουτρούλη τὸν γάμον», καί, ἐπὶ πολὺ ἀσχοληθεὶς εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῆς μεταφράσεως, εὗρον αὐτὴν ὅλως ἀποτυχοῦσαν. Ὁ αὐτὸς δὲ προὔτιθετο, ὥς μοι εἶπε, νὰ μεταφράσῃ καὶ τὰ λοιπὰ δράματά μου, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔπραξε.

Τῶν διηγημάτων μου δὲ ἠθέλησα νὰ ἐπιχειρήσω ἐγὼ τὴν μετάφρασιν· ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ἐπισήμων ἐκδοτῶν ἐτόλμησε νὰ ριψοκινδυνεύσῃ ἀναλαμβάνων τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν. Μόνος ὁ Didier ἀνέλαβε τὴν τοῦ «Αὐθέντου τοῦ Μωρέως» ἃν δ' ἐξημιώθη ἢ ὠφελήθη, ἐκεῖνος τὸ ἠξεύρει, διότι ἐγὼ ἔλαβον μόνον ἐξ ἀντίτυπα. Εἶχον ὅμως τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἰδῶ, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαΐου, εὐμενεστάτην κρίσιν περὶ τοῦ ἔργου, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῶν Συζητήσεων». Ἄλλων δέ τινων διηγημάτων μου μεταφράσεις, μεθ' ἱκανὰ μόνον ἔτη, ἐξέδωκεν, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς καὶ ἐκείνης ὅρους, ὁ Calman Lévy.

Ἐν Ἀθήναις δ' ἐξηκολούθει ἡ ἀπὸ τινος ἀρξαμένη ἐκδοσις τῶν «Ἀπάντων» μου.

Ἐν στιγμαῖς δ' ἀνέσεως μετέγραψα εἰς στίχους τὴν κωμωδίαν «Ἀγροικογιάννην», ἐπεράτωσα τὴν τραγωδίαν «Δούκαν», καὶ ἐπανέλαβον τὴν μετάφρασιν τῆς «Ἱερουσαλήμ» τοῦ Τάσσου, ἣν μάλιστα ἐξειργαζόμην, ὅτε μόνος ἐξηρχόμην εἰς περίπατον ἢ διερχόμην τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως.

Συνέταξα δὲ καὶ Γαλλιστὶ τὴν μικρὰν Γραμματικὴν τῆς Νεοελληνικῆς, ἣν ἐξέδωκεν ὁ A. Durand, καὶ εἶτα, εἰς δύο ἄλλας ἐκδόσεις, ὁ ἀνεψιὸς καὶ διάδοχός του Pédone Laurier.

Εἰς τῆς Ἀκαδημίας δημόσιον συνεδρίασιν παρευρέθην τῇ 28 Ὀκτωβρίου, ὅτε, ὥς μέλος αὐτῆς, εἰσήχθη ὁ Jules Janin, πανηγυρισθεὶς δι' ἐξόχως εὐγλώττου λόγου τοῦ Camille Donnas.

Κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐξελέγησαν, ὡς μέλη τοῦ σοφοῦ σώματος, ὁ Δοῦξ τῆς Ὠμάλης καὶ ὁ κ. Lermnier, γαμβρὸς τῆς κυρίας Λενορμάν, περὶ τὴν νέαν ἱστορίαν ἀσχολούμενος, ὅστις καὶ μοὶ ἔδειξε καὶ περίεργον χειρόγραφον αὐτογράφων ἀπομνημονευμάτων τοῦ ἱατροῦ τῆς Μαρίας Στουάρτης, πραγματευομένων περὶ τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν τῆς δυστυχοῦς ταύτης ἡγεμονίδος.

Ἐξηκολούθουν δὲ καὶ αἱ προσκλήσεις εἰς τὰς πρωῒνὰς συναναστροφὰς τῆς γραίας Μαρκησίας de Caffery, πολυανθρωποτάτας καὶ τὰ μόνα παρατιθέμενα εἰς αὐτὰς ἦσαν ποιημάτια, ἐνίοτε φιλελληνικώτατα, συντεταγμένα ὑπὸ τῆς οἰκοδεσποίνης, ἢ ἐνίοτε καὶ ὑπὸ φίλων αὐτῆς καὶ ἀπλῶς ἢ πρὸς κύμβαλον ἀπαγγελλόμενα. Εἰς ἓν ἐκ τῶν πρώτων, κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν, ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Γουλιέλμος ἐλέγετο Ὁμέρ, θέλων νὰ καύσῃ τὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰ μουσεῖα (!)

Συνεχέστατα ὅμως πάντων καὶ ὡς φίλην ἐπεσκεπτόμην τὴν κυρίαν Λενορμάν, καὶ ἐφοίτων εἰς τὰς ἐσπερινὰς αὐτῆς συναναστροφὰς καὶ εἰς γεύματα ὅπου πολλάκις ἐπισήμους ἄνδρας ἀπῆντων. Οὕτω ποτε (τῇ 11 Ἰουίου) συνέφαγον μετὰ τοῦ ποιητοῦ Barbier καὶ ἐθαύμασα ἰδίως, ὅτι ἡ φυσιογνωμία καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ ἤκιστα ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὸν τῆς τολμηρᾶς καὶ σχεδὸν αὐθάδους μούσης αὐτοῦ, διότι αὐτὸς ἐφαίνετο ἥπιος, ὀλίγον εὐγλωττος καὶ εὐσεβής. Μ' ἠρώτησε δέ, ἂν τοὺς «Ἰάμβους» του μετέφρασέ τις ἐν Ἑλλάδι, καὶ τῷ ἀπήντησα ὅτι οὐδεὶς ἐτόλμησεν, ὅτι δὲ αὐτὸς ἔγραφε τὴν Γαλλικὴν δωριστί. Ἐν τέλει δὲ μ' ὑπεσχέθη νὰ μοὶ πέμψῃ πάσας τὰς ποιήσεις του.

Ἀπήντησα δ' ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τὸν ποτὲ ἐν Ἑλλάδι Πρέσβυν τῆς Γαλλίας, κ. Γοβινώ, ὅστις μοὶ παρεπονέθη ὅτι, κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του, δὲν τῷ ἐδόθη, ἄγνοῶ διατί, τὸ αὐτῷ ὀφειλόμενον Ἑλληνικὸν παράσημον. Καὶ ἔγραψα μὲν περὶ τούτου ἐπανειλημμένως, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος, καὶ ἄνευ ἀπαντήσεως.

Κατὰ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου ἐπῆλθεν ἐν Ἀθήναις ἀλλαγὴ Ὑπουργείου καὶ ἀνετέθη ἡ Προεδρεία τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν Ζαΐμην, ἀλλὰ μετὰ δύο μῆνας, κατὰ τὰ τέλη τοῦ Δεκεμβρίου, νέα ἀλλαγὴ ἔφερε τὸν Βούλγαρον εἰς τὰ πράγματα.

Τῇ 20 Νεομβρίου, μετὰ τῆς συζύγου μου καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ Πρέσβεως τῆς Χιλῆς Blest Gana, ἐπεσκέφθημεν τὰ ἀρχαῖα ταφεῖα (catacombes) τῶν Παρισίων, 91 βαθμίδας καταβάντες ὑπὸ γῆν, εἰς βάθος 18 μέτρων. Ἐκεῖ δ' εἰσῆλθομεν εἰς ἀπεράντους σκοτεινοὺς διαδρόμους, χωροῦντας ὑπὸ τὴν πόλιν, καὶ εἰς τὸ κέντρον αὐτῶν, εἰς ἑκτασιν πολλῶν στρεμμάτων, εἶδομεν ἑκατομύρια κρανίων καὶ ὀστέων εἰς τοίχους σεσωρευμένων, καί, μεταξὺ πλείστων ἐπιγραφῶν, ἀνέγνωμεν τὴν τοῦ St Vincent de Paul, τὴν τοῦ Guilbert, φέρουσας: Au banquet de la vie... καὶ ἄλλας. Ἐπὶ δὲ τῆς θύρας ἐστὶν ἐπιγεγραμμένον: Royaume des morts.

Ἐκεῖθεν δέ, συνοδευθεὶς ὑπὸ μόνου τοῦ υἱοῦ μου Ἀλέξη, ἐπεσκέφθην τὸ νέον κοιμητήριον τοῦ «Παρνασσίου ὄρους» (Mont Parnasse), ὅπου, μεταξὺ πυκνῶν, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε φιλοκάλων μνημείων, εὗρον τὸν τάφον τοῦ Κοραῆ.

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἀφορῶν πρὸς τὴν μεγάλην συρροὴν νέων Ἑλλήνων εἰς Παρισίους, καὶ ὅτι συρμός ἐν Ἑλλάδι ἐπεκράτησε, πᾶς υἱὸς ὁποσοῦν εὐπόρου οἰκογενείας νὰ πέμπηται εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Γαλλίας, εἴτε μετὰ τὸ πέρας τῶν πανεπιστημιακῶν του σπουδῶν, εἴτε πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῶν, πρὶν ἢ αὐτὰς περατώσῃ ἢ καὶ ἀρχίσῃ, πρὸ παντὸς μὲν ἐσκέφθην ὅτι, εὐκταῖον θὰ ἦτον, ἂν τὰ τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου, οὕτως ἐτελειοποιουῖντο, ὥστε περιττὴ ν' ἀποβῇ ἢ εἰς ξένα ἐκπαιδευτήρια ἀποδημία· ἀλλὰ τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ δὲν ἐξηρτᾶτο. Ἐσκέφθην λοιπόν, ἂν ἐφικτὸν δὲν ἦν καὶ μὲτρον τι ἐγγυώμενον εἰς τοὺς γονεῖς, ὅτι οἱ υἱοὶ των, ἀφ' ὧν ἐχωρίζοντο καὶ ὑπὲρ ὧν προεδαπάνων, θὰ τοῖς ἐπέστρεφον, κατὰ τὰς εὐχὰς των, προκόψαντες εἰς ἀγωγὴν καὶ παιδείαν, ἐν ᾗ ἔβλεπον ὅτι πολλοί, ἵνα μοὶ εἴπω οἱ πλείστοι, ἀνεπιτήρητοι καὶ ἀχαλίνωτοι εἰς τὸν στρόβιλον τῆς ξένης μεγαλουπόλεως ἀφιέμενοι, ἀπεμάνθανον καὶ εἴτι εἶχον μάθη εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ διέφθειρον εἴτι ὑγιὲς ἔφερον ἐκ τῆς πρώτης ἀνατροφῆς των.

Πρὸς τοῦ τοῖσι λοιπόν, ἀφ' οὗ ἐπεσκέφθην καὶ ἐμελέτησα τὸ Collège Chaptal καὶ ἄλλα τινὰ τῶν ἐπισημοτέρων οἰκοτροφείων τῶν Παρι-

σίων, συνέταξα ὁργανισμόν τοιούτου δι' Ἑλλήνας νεανίας, οἵτινες, ἐν αὐτῷ οἰκοῦντες καὶ οὐχὶ ἐν περιορισμῷ διαιτώμενοι, ὑπότινα ἐπιτήρησιν τῆς διευθύνσεως, ὥς πρὸς τὰς σπουδὰς καὶ τὴν διαγωγὴν των, θὰ ἐφοίτων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἢ ἄλλα δημόσια διδακτικὰ καταστήματα. Συνεκάλεσα δ' ἐπανειλημμένως παρ' ἐμοὶ τινὰς τῶν ἐπισημοτέρων ἐν Παρισίοις παρεπιδήμων Ἑλλήνων, καὶ ὑπέβαλον εἰς τὴν συζήτησιν καὶ κύρωσιν αὐτῶν τὸν ὁργανισμόν. Κατὰ παράκλησιν δ' ἡμῶν, ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τοῦ καταστήματος, ὅτε ποτε ἤθελεν ἰδρυθῇ, ὁ εἰς Παρισίους ἀποσυρθεὶς, καὶ ἀπὸ Γαλλικῶν συγγραφῶν ἀποζῶν πρόην ταγματάρχης τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ Κ. Νικολαΐδης, ἐξέδωκεν ἐν ὀνόματί του, τὴν ὑπ' ἐμοῦ γραφεῖσαν προκήρυξιν, καθ' ἣν τὸ κατάστημα θὰ ἰδρύετο εὐθὺς ἅμα 25 τοῦλάχιστον οἰκογένειαι ὑπέγραφον τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ νὰ πέμψωσιν εἰς αὐτὸ τὰ τέκνα των, ἐπὶ ὑποτροφίᾳ πολὺν ἐλάττονι τῆς δαπάνης, ἣν ὀφείλον νὰ χορηγῶσι τοῖς υἱοῖς των, καθ' ἑαυτοὺς διαιτωμένους, ἐν Παρισίοις, μὴ λογιζομένων καὶ τῶν πολλάκις μεγίστων ἐκτάκτων χρεῶν, εἰς ἃ οἱ νέοι ὑπέπιπτον, καὶ ἃ οἱ γονεῖς ἐκόντες ἄκοντες μέχρι τέλους ἀπέτιον.

Μαθὼν ὅτι μέγα οἰκοτροφεῖον τῶν Πολωνῶν, ὑπάρχον ἐν Παρισίοις, διελύετο, ἐπορεύθην πρὸς τὸν Πρίγκηπα Κζαρτορίσκην, γαμβρὸν τοῦ Πρίγκηπος Νέμours, οὗ κτῆμα ἦν ἡ μεγίστη οἰκία, καὶ ἐξηγήσας αὐτῷ τὴν πρόθεσίν μου, τὸν ἠρώτησα ἂν, ἐν περιπτώσει συστάσεως τοῦ ἡμετέρου καταστήματος, ἤθελεν εὐαρεστηθῇ νὰ μᾶς ἐνοικιάσῃ αὐτήν. Ὁ δὲ πρίγκηψ φιλοφρονέστατα μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι, οὐχὶ νὰ μᾶς τὴν ἐνοικιάσῃ, ἀλλὰ δωρεὰν εἰς αὐτήν νὰ μᾶς φιλοξενήσῃ ἦτον πρόθυμος, διότι ἔβλεπε πόσον τὸ σχέδιον ἦτον ὠφέλιμον διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἣτις εἶχε πάσας τὰς συμπαθείας του, ὥς καὶ τὰς τῶν συμπατριωτῶν του. Ἡ εὐγενὴς αὕτη προσφορὰ τοῦ φιλέλληνος πρίγκηπος ἦν μέγα βῆμα πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν.

Ὅτι ἡ πρόθεσίς μου λίαν εὐπρόσδεκτος θὰ ἦτον εἰς πάντας τοὺς νέους ἡμῶν σπουδαστάς, δὲν τὸ ἠλπίζον, ἐννοεῖται· ἀλλ' ἐνώμιζον ὅτι ἐκθύμως θὰ ἐπεκρότουν εἰς αὐτήν οἱ γονεῖς, διότι

μετ' ἀσυγκρίτως ὀλιγωτέρων δαπανῶν, θὰ ἐπετύγγανον πολὺ ἀσφαλέστερον τοῦ σκοποῦ των, τοῦ νὰ βελτιώσωσι καὶ οὐχὶ νὰ καταστρέψωσι τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων των· καὶ αὐτοῖς ἐναπέκειτο νὰ ἀρνῶνται εἰς τοὺς υἱοὺς των τὰς δαπάνας τῆς ἐν Παρισίοις διαμονῆς, ἂν δὲν ἤθελον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ Οἰκοτροφεῖον. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ κυβέρνησις ἤλπιζον ὅτι ἤθελεν ἀσπασθῇ καὶ ἐκθύμως ὑποστηρίξῃ σχέδιον, ἀδάπανον μὲν δι' αὐτήν, ἀποτέλεσμα δ' ἔχον νὰ διατηρῇ ἐμμένοντας εἰς τὸν Ἑλληνισμόν τοὺς ἐν τῇ ξένη μορφουμένους νέους Ἑλληνας. Ἐλπίζων, λοιπόν, ὅτι οἱ γονεῖς πάντες, ἀλλὰ καὶ βεβαίως οἱ πλεῖστοι, θὰ ἔσπευδον καὶ θὰ προὔτρεποντο νὰ ὑπογράψωσι τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς ὅτι θὰ ἐπληροῦτο ἀμέσως, ἔπεμψα τὸ πρόγραμμα πρὸς τοῦτο εἰς τὸ Ὑπουργεῖον. Ἀλλὰ μετὰ βαθείας λύπης ἔμαθον μετὰ ταῦτα ὅτι ἐκεῖ οὐδεμιᾶς ἡξιώθη προσοχῆς καὶ ἐρῶς κατὰ μέρος, μέχρις οὗ, ὅτε κατηργήθη καὶ ἡ Πρεσβεία, τὸ σχέδιον ἐντελῶς ἐμηδενίσθη.

Ὁ χειμὼν ἐκεῖνος ἦν εἷς τῶν δριμυτέρων ἐν Παρισίοις, διότι τῇ 27 Νοεμβρίου (10 Δεκ.) τὸ θερμότερον κατέβη εἰς — 15^ο Ρεωμύρου.

Τῇ δὲ 20 Δεκεμβρίου, ἣτις ἦν ἡ πρώτη τοῦ ἔτους κατὰ τὴν νέαν ἡμερομηνίαν, ἐπορεύθημεν ἀπὸ πρωΐας πᾶν τὸ Διπλωματικὸν σῶμα, ἐν πολιτικῇ ἀναβολῇ, ἀλλὰ μετὰ παρασῆμων, εἰς Βερσαλίας, ἵνα συγχαρῶμεν τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας. Εἰς τὴν αἴθουσαν δ' εἰς ἣν συνῆλθομεν, ἐγὼ κατέλαβον τὴν τελευταίαν θέσιν μεταξὺ τῶν συναδέλφων μου, ὥς ἄρτι μόνον ἔλθων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπομένως ὁ νεώτερος ἐκ τῶν διπλωματῶν. Ἀλλ' ὁ ἔργα τελετάρχου ἐκπληρῶν κ. Feuillet de Conches, ἔλθων πρὸς ἐμέ, μὲ παρεκάλεσε νὰ μεταβῶ εἰς μίαν τῶν πρώτων θέσεων, διότι, ὅτε ἀπῆλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν δὲν εἶχον παρουσιάσῃ ἀνακλητήρια, καὶ ἐθεωρούμην πάντοτε τὴν θέσιν μου ἐν Παρισίοις κατέχων, μόνον δ' εἰς προσωρινὴν ἀποστολὴν ἀποσπασθεῖς.

Ἀφ' οὗ δ' ἐπὶ τινὰ χρόνον περιεμείναμεν οὕτως ἐν τάξει ἱστάμενοι, καὶ ἀπέναντι ἡμῶν ἔχοντες συνεσπειρωμένους τοὺς

αὐλικούς τῆς Δημοκρατίας καὶ τοὺς ἐγχωρίους Ὑπουργούς, εἰσῆλθε τέλος ὁ κ. Θιέρσος. Ἄλλ' ἐκ τοῦ τρόπου του προφανὲς ἦν ὅτι κατὰ πρῶτον ἐνεφανίζετο ἐν ἰδιότητι ὑπερτάτου ἄρχοντος εἰς ἐπίσημον ὑποδοχήν, ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων παντὸς τοῦ ἐξηυγενισμένου κόσμου· διότι ἐφάνη κατ' ἀρχὰς λίαν ἐστενοχωρημένος, ἐστράφη δὲς ἢ τρεῖς περὶ ἑαυτόν, ὥς μὴ ἡξεύρων πρὸς τίνα ν' ἀποταθῇ, εἶπε τινὰς λέξεις πρὸς τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τῶν ὑπουργῶν, καὶ ἔπειτα, ἐπὶ μυστικῇ τινι παρατηρήσει τοῦ Αὐλάρχου, ἐπορεύθη τέλος πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Πάπα ὅστις, παρὰ ταῖς καθολικαῖς αὐλαῖς, προεδρεύει τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος, καὶ εἶτα ἀλληλοδιαδόχως πρὸς ἡμᾶς πάντας, συνδιαλεχθεῖς μετὰ τῆς συνήθους εὐφυΐας του, ἀφ' οὗ ἀπέσεισε τὴν πρώτην στενοχωρίαν του.

Ἐνεγράφημεν δὲ πάντες καὶ παρὰ τῇ κ. Θιέρσου, καὶ μετὰ ταῦτα ζήτημα ἦρθη, ἂν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὃν οἱ πλεῖστοι ἐθεώρουν ὥς γερόντιον ἄσχετον πρὸς τὴν διπλωματίαν καὶ ἄσημον. Ἄλλ' ἑτέρων, ἐν οἷς καὶ ἐγώ, ἡ γνώμη ἦν ὅτι ὠφείλομεν τοῦτο εἰς τὴν θέσιν του, καὶ οὕτω πορευθέντες ἀφήκαμεν αὐτῷ τὰ ἡμέτερα ἐπισκεπτήρια. Ἦν δ' ὁ γέρον οὗτος ὁ μετὰ ταῦτα Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Γρεβύ.

Μετὰ δύο δ' ἡμέρας ἐπορεύθη καὶ εἰς ἄλλην ἐπίσημον παρουσίαν, τὴν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Βραζιλίας, πρὸ μικροῦ ἀφίχθέντος εἰς Παρισίους, καὶ καταλύσαντος εἰς Μέγα Ξενοδοχεῖον. Τὴν ἑσπέραν τῆς 22 Δεκεμβρίου (καθ' ἡμᾶς), πορευθεὶς ἐκεῖ ἐζήτησα τὸν κ. Γοβινώ, ὅστις, ὥς διατελέσας ποτε Πρόεδρος τῆς Γαλλίας ἐν Βρασιλίᾳ, ἦν ὁ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος ἤδη προσαρτηθεὶς καὶ ὁ εἰς αὐτὸν παρουσιάζων. Ὁ κ. Γοβινὼ μὲ εἰσήγαγε λοιπὸν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἣν ἐπλήρουν πᾶσαν πολυπληθεῖς πρὸς ἐπίσκεψιν ἐλθόντες, ἐν ἄλλοις οἱ Δοῦκες de Némours καὶ d'Aumale, ὁ πρίγκηψ Ξαρτορίσκης καὶ ὁ Γυζώ, μεθ' οὗ, ὅτε εἰσῆλθον, εὔρον συνομιλοῦντα τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ λεπτομερῶς ἐρευνῶντα περὶ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ ὀργανισμοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Μετὰ τὸν Γυζότον δὲ παρουσιάσθην ἐγώ, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ θερμὰς μοὶ ἐξέφρασε τὰς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος συμπαθείας του, καὶ ἠρεύνησε τὰ περὶ αὐτῆς, τῶν παιδευτικῶν καταστημάτων καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς φιλολογίας αὐτῆς, Ἐν τέλει δὲ μ' ἠρώτησεν, ἂν θέλω νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὴν Αὐτοκράτειραν, καὶ εἰπόντος μου ὅτι θὰ ἦμην εὐτυχής, ἂν εἶχον τὴν τιμὴν ταύτην, διέταξε τὸν χρέη ἐκτελοῦντα ὑπασπιστοῦ, νὰ μὲ παρουσιάσῃ· ὁ δὲ μοὶ εἶπεν ὅτι θέλει ἔλθῃ νὰ μὲ παραλάβῃ πρὸς τοῦτο ἅμα ἡ Α. Μ. ἤθελε παύσῃ τὴν συνδιάλεξιν μετ' ἄλλου τινός, ὅστις Τῇ εἶχε παρουσιασθῇ. Καὶ τῷ ὄντι, μετ' ὀλίγον ἐλθὼν, ἐν ᾧ ἐγὼ ὠμίλουν μετὰ τοῦ κ. Γυζότου, μὲ παρέλαβε, καί, προσαγαγὼν με, μὲ παρουσίασεν εἰς κυρίαν μέσης ἡλικίας, μετρίου ἀναστήματος, μελανείμονα, εἰς ἣν ἐγὼ ἐξέφρασα τὴν χαράν μου δι' ἣν εἶχον ἀνέλπιστον τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὴν Α. Μ.

Ἄλλ' ἡ κυρία μοὶ εἶπεν ὅτι ἀπατῶμαι, ὅτι δὲν εἶναι αὕτῃ ἡ Αὐτοκράτειρα, ἀλλ' ἡ Μεγάλη Κυρία, ἣτις θὰ εἶχε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ μὲ παρουσιάσῃ εἰς τὴν Α. Μ. Οὕτω δὲ καὶ ἔγινε, καὶ μὲ ἔφερε πρὸς τὴν Αὐτοκράτειραν, ἣτις, οὔτε κατὰ τὴν ἡλικίαν, οὔτε κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν, οὔτε κατὰ τὸ ἀνάστημα διέφερε πολὺ αὐτῆς. Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι ἐπανέλαβον καὶ πρὸς τὴν Α. Μ. τὰς ἐκφράσεις τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ σεβασμοῦ μου. Ἀπήντησα δὲ τὸν Αὐτοκράτορα καὶ αὐτῇς εἰς θεωρεῖον τοῦ χοροῦ τοῦ Μελοδράματος, ὅπου ἅπαξ μόνον ἐπορεύθην, ἵνα τὸν ἰδῶ, καὶ οὐχὶ πλέον, ἀποτροπιασθεὶς τὸ ἀναιδὲς θέαμα.

Τῇ δὲ 12ῃ Ἰανουαρίου, εἰς τὸν Σύλλογον τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, οὗ ἀπετέλουν μέρος, καὶ ὅστις συνεδρίαζεν εἰς τὸ Palais des Beaux-arts, μᾶς ἀνηγγέλθη καὶ ἀμέσως μετὰ ταῦτα εἰσῆλθεν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας. Ὁ Πρόεδρος καὶ οἱ Γραμματεῖς ἔσπευσαν πρὸς ὑποδοχὴν του καὶ τῷ ἔδειξαν πάντα τὰ βιβλία, ἃ ὁ Σύλλογος εἶχε λάβῃ δωρεὰν πρὸ τῆς συνεδριάσεως. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἠὲχαρίστησε καὶ διέμεινε δι' ὅλης τῆς συνεδριάσεως, ἐφ' ἣς ἄθλον διενεμήθη μεταξὺ Σάθα καὶ Βαλέττα. Κατὰ τὸ τέλος δὲ παρεκάλεσε νὰ δέσωσιν ὅλα τὰ βιβλία, ὅσα τῷ εἶχον δειχθῇ, διότι ἐξέλαβεν ὅτι τῷ εἶχον χαρισθῇ, καὶ ἅφ' οὗ τὸ

προεδρεῖον ἔπραξε τοῦτο πρὸς μεγάλην του δυσαρέσκειαν, μὴ ἀνεχθεὶς οὐδενὸς τὴν βοήθειαν, ἔλαβε τὸ δέμα ὑπὸ μάλην καὶ κατέβη τὴν μακρὰν κλίμακα. Ἀλλά, μὴ νομίσας ἐγὼ πρέπον νὰ τὸν ἀφήσω νὰ καταβῇ μόνος, τὸν συνώδευσα καὶ διὰ τῆς αὐλῆς μέχοι τῆς ἔξω πύλης καὶ τοῦ ὀχήματός του. Ἐκεῖ δὲ εἶδον ὅτι τὸ ὄχημά του ἦν κοινὴ ἅμαξα δευτέρας τάξεως.

Ἐκ τῆς ἀφελείας δ' αὐτοῦ ταύτης ἐνθαρρουνθεὶς, τῷ προσήνεγκον καὶ ἐγὼ τῇ ἐπαύριον ἐν σῶμα γαλλιστὶ γεγραμμένης καὶ ὑπὸ Durand ἐκδοθείσης νεολληνικῆς γραμματικῆς μου καὶ ἐν τῆς ὑπὸ τοῦ πατρός μου μεταφράσεως τῆς Αἰνειάδος, περὶ ἧς κρίσιν εὖνουν ἐξέδωκε τὸ Journal Officiel τῆς 10)22 Μαΐου, ἀρ. 139. Μετά τινας δ' ἡμέρας λαβὼν ἐξ Ἀθηνῶν, τῷ ἐδώρησα καὶ ὅσα ἄλλα ἐπρομηθεύθην ἐκ τῶν βιβλίων μου. Τῷ δ' ἐπομένῳ Ὀκτωβρίῳ εὐηρεστήθη νὰ μὲ τιμήσῃ διὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Ῥόδου.

Καὶ ἄλλης δέ τινος ἐπισκέψεώς μου κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας δὲν θέλω νὰ παραλείψω τὴν μνησίαν.

Τὴν σύζυγον τοῦ ἀμερικανοῦ συναδέλφου μου κ. Wasbborn δὲν εἶχον γνωρίσῃ εἰσέτι· ἐπειδὴ δ' ἐδέχετο κατὰ Δευτέραν, ἐπορεύθην πρὸς αὐτὴν τῇ 27 Δεκεμβρίου, καὶ ὁ ὑπηρέτης, κατὰ τὰ εἰθισμένα ἐν Παρισίοις, ἀνοίξας μοι τὴν θύραν τῆς αἰθούσης, ἀνήγγειλε μεγαλοφώνως.

— Le Ministre de Grèce.

Ἡ αἴθουσα ἦν πᾶσα πλήρης ἐπισκέψεων κυρίων καὶ κυριῶν, ἐπὶ πόδας ἱσταμένων, ὥς ἐθίζεται ἐν Ἀμερικῇ. Προσῆλθε δὲ πρὸς ἐμὲ καὶ μ' ὑπεδέχθη εὐγενέστατα ἡ οἰκοδέσποινα, μικρόσωμος κυρία, ἣν ποτὲ πρὶν δὲν εἶχον ἰδῆ, καὶ παρακαλέσασά με νὰ τὴν ἀκολουθήσω, ἵνα λάβω ὀλίγον τέϊον, μ' ἔφερεν εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης πρὸς νέας τινὰς Ἀμερικανίδας, περιστοιχίζούσας τοῦ τεῖου τὴν τράπεζαν, καὶ μὲ παρουσίασεν αὐταῖς διὰ τῶν λέξεω ν.

Allow me to present to you Mister Grace : will you offer him a cup of tea ?

Ἦτοι Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς παρουσιάσω τὸν κ. Γραίτς. Εὐαρεστηθῆτε νὰ τῷ προσφέρητε τέϊον.

Ὅπερ αἱ κυρίαὶ ἔπραξαν προθυμώτατα, καὶ ζωηροτάτην συνεδέσαμεν συνδιάλεξιν ὅτε ἔμαθον ὅτι ἤμην εἰς Ἀμερικὴν καὶ πολλὰ μέρη αὐτῆς ἐγνώριζον. Τέλος ἡ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς αἰθούσης μακρυνθεῖσα κυρία Wachborn ἐπανῆλθε πάλιν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐγὼ τότε ἀπεχαιρέτισα αὐτήν, ἵν' ἀναχωρήσω.

— Ἐπιτρέψατέ μοι, τῇ εἶπον, ν' ἀποβάλω τὸ ψευδώνυμον πρὶν ἀπέλθω. Δὲν εἶμαι ὁ Mister Grace, ἀλλ' ὁ Ministre de Grèce.

Tableau ! ὥς λέγουσιν οἱ Γάλλοι. Ἡ κυρία κατεθορυβήθη, ἀλλ' ἐγὼ γελῶν, τὴν καθυσύχασα καὶ ἔκτοτε εἵμεθα ἄκροι φίλοι.

Πρὸς ταῖς σπουδαῖαις δημοσίαις μου ἀσχολίαις παρεκλήθη δι' ἐπιστολῆς ὑπὸ τοῦ κ. Εὐθυμίου Χατζηπέτρου, Ὑπασπιστοῦ, νομίζω, τοῦ Βασιλέως, νὰ κατορθώσω νὰ τῷ δοθῇ τὸ Γαλλικὸν παράσημον, διότι εἶχε ποτε, συνοδεύσῃ τὸν Βασιλέα εἰς Παρίσιους. Ἀλλ' οἱ καιροὶ εἶχον ἀλλάξῃ, καὶ ἡ Δημοκρατικὴ Κυβέρνησις ἠρνήθη ν' ἀνταμείψῃ δι' ἐπίσκεψιν γενομένην εἰς τὸν Αὐτοκράτορα.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Γ' ΤΟΜΟΥ

